

AKATALPA

Mart 2011 - Sayı 135

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

ELEŞTİRMENSİZSİNİZ ÇÜNKÜ KAYITSIZ ŞARTSIZ ÖVGÜYE İHTİYACINIZ VAR SİZİN KÖTÜ ŞAİRLER OLDUĞUNUZ İÇİN

Bu sebeple şair de sizsiniz, eleştirmen de.

İçine kendi şiirinizi, sizi öven ve övme ihtimali bulunan, size ödül veren ve verme ihtimali bulunan şairleri dolduracağımız boş çuvallar imal eder durursunuz.

Bu çuvalların soruşturma formatında olanları vardır, yazı formatında olanları vardır, dosya formatında olanları vardır, dergi formatında olanları vardır, antoloji formatında olanları vardır, yıllık formatında olanları vardır, bilumum şenlik şadımanlık şeklinde olanları vardır.

İşinizi bu çuvallar aracılığıyla yapar ve çuvalların içine demirbaş olarak kendi çapsizliğimiz ile kendi çapsizliğindakilerin yanı sıra, maalesef ki zaman zaman ve az miktarda gerçek şairlerden bazılarını da doldurduğunuz olur.

Ancak sapla samana, acıyla tatlıya, ekşiyle tuzluya.... oransız yer verdiğiniz için ortaya aşure ya da düğün çorbası değil; gurmeleri ve zevk sahiplerini mide, beyin ve kalp fesadına uğratacak bir lapa çıkartırsınız.

Sonra çıkardığınıza bakar, rengine hayranlık duyar, size miskmiş gibi gelen kokuyu derin derin ciğerlerinize çeker, ebedi açlığımızı iştahla karıştırıp bunu kepçe kepçe yalayıp yutarsınız.

Bu eşsiz menentsiz besinle beslendikçe her bir mamulatınız daha da kötüye gider.

Böyle böyle adı şiir olan, ortaya çıkarana şair olması gereken özel bir insanlık durumunun köküne kibrit suyu sıkmaya devam edersiniz.

Gerçek şiirden yana olanları ve şairleri bu düzeysizliğe karşı çıkmaya ve bir silkinişi başlatmaya çağırıyoruz.

Esenlik dileklerimizle. –Akatalpa adına RD

Zafer ŞENOCAK

KENTTE GEZERKEN

Kentte gezerken
Bir çift gördüm bu akşam
Adam benim yaşlarda
Kadın da senin

Ne kadar yakışmışlardı birbirlerine
Oturmuşlardı kocaman bir bavulun üzerine
Belli ki evlerinden uzaktılar
Bir de çocuk vardı yanlarında
Etraflarında fir dönen

Kendimi adamın yerine koydum
Bir de çocuğun
Senin etrafında döndüm
Koskocaman adam oldum
Koluna girip dolaşabileceğin mutlu bir adam

Evlerden sıkılmış olabilir
Hava almak için
Yerini yurdunu terk etmiş
Seninle kol kola gezebilmek için dünyayı

Bu gece her an bu kentten ayrılabilir
Bir başkadır heyecanı gece yapılan yolculukların
Gün ağarırken varılır belki bir sınır kapısına
Oradan ötesi saklı kalır

A. Barış Ağır, Fatma Akilhoca, Hüseyin Alemdar, Nilüfer Altunkaya, Suat Kemal Angı, Serap Aslı Araklı, Memed Arif B., Walter Benjamin, Engin Berk, Özkan Ali Bozdemir, Taner Cindoruk, Serdar Çakıcıoğlu, Murat Çakır, Ersun Çıplak, Ramis Dara, Altan Doğan, Oresay Özgür Doğan, Gültekin Emre, Seda Eriş, Mehmet Eroğlu, Hayriye Ersöz, Yasemin Ertuğrul, Mehmet Girgin, İzzet Göldeli, Kemal Gündüzalp, Muhammed Harun, Alper T. İnce, Adil İzci, Korkut Kabapalamut, Hüseyin Köse, Güray Onok, Caner Önal, Musa Öz, Seyhan Özdamar, Fergun Özelli, Tolga Özen, Türker Özşekerli, Onur Sakarya, Can Semercioğlu, E. Sema Sezen, Zafer Şenocak, Kerem Tokar, Yusuf Turhallı, Papyon Tayfun Türkan, Can H. Türker, Yıldırım Vural, Ali Galip Yener, Müesser Yeniay, Adem Yeşilyurt, Erol Yılmaz, Osman Yoluç.

WALTER BENJAMİN'İN “ESRAR ÜZERİNE”SİNDEN BÖLÜMLER ve KİTABI TÜRKÇEYE ÇEVİRENİN NOTU

Türkçeleştiren, Suat Kemal ANGI

Türkçeye Çevirenin Notu:

“Afyonkeşin ya da esrarkeşin deneyimi, tek bir yerden yüz tane yeri emecek güçte bir bakışın yaşattığı deneyimdir.”

Walter Benjamin, *Zoka Notlar* (Tutanak 10)

I.

Bana sorarsanız, bir metni bir dilden başka bir dile çevirmenin en sevinçli yanı, çevirmene yeni şeyler öğretmesidir. Bu yeniliklerin dile dair olanları, kimi zaman, kendisini çeviri işine *adayan* kişinin ana diline ayna tutacak kadar şaşırtıcı olabilir ve onu başka türlü anlamaya, algılamaya, konuşmaya, yazmaya zorlar. Ama eğer, öğrenilen yeni şey *deneyimin bilgisini adlandırıyor*sa, sonunda ortaya “sevince boğulmuş bir düzyazı” ve “sevince boğulmuş *şii*rsel bir varlık” çıkarır. Neden mi? Doğal olmayan koşullarda biçim verilirken metalin içinde sıkışıp kalan ama hiçbir şekilde görülmeyen –sadece metal tarafından hissedilen– ve benzer koşullarda tavlınıp dışarı atılmadığı sürece, günün birinde diyelim koca bir tankeri durup dururken patlatıverecek ya da koca bir gemiyi gene durup dururken ortasından ikiye bölüverecek güce erişen *kalıntı enerji* gibi, kişinin yaşadığı ve *iletilemez* olduğu savlanan poetik deneyimin *özü* de, dillendirilmeye/kavramlaştırılmaya (iletilebilir kılınmaya) çalışılsa da, yıllardır *adlandırılmayı* beklemiştir de ondan. Yaşanılan ne bir “esrime”, ne “kendinden geçme”, ne bir “vecit hali”dir; deneyim sahibine, *şii*re ve dile dönük, bireysel olduğu kadar toplumcu bir *ülkü* kazandırır, çünkü tam da dilin –ya da iletimin sınırlarını aşan bir yazma ediminin– kendisinin, bir arın(dır)ma duygusunun eşliğinde [deneğe] tattığı bu deneyim, “coşku, neşe ve zindelik taşan bir büyülenme hali olarak –yaratıcı ve apaydınlık bir– sarhoşluk”tur. Ama elbette, (söz konusu bir Benjamin, üstelik onun en uygun ve *anahtar* metni olsa da!) için *deneyime* için bu yanını bu kısa notta tartışmak niyetinde değilim. Zaten, “On Hashish” ile karşılaşmamı, onu çevirmeye başlamamı, ama bir süre sonra, “bulutlara [ve bulut kılığına bürünmüş sözcüklere] kendi kendilerine sürükleniyorlar diye değil de, çekiliyorlar duygusuyla bakmaya istekli ve hazır” çevirmenin aklına yığılan düşüncelerin onu nasıl birdenbire esinlediğini, bu düşüncelerin kısa bir yazının –belki *Esrar Üzerine* için bir önsözün– oylumunu aşarak nasıl yeni, sürpriz bir kitaba dönüştüğünü, *Walter Benedix Schönflies Benjamin’le Yaşamak*’ta anlattım. Üstelik, bu son derece *kişisel* ve büyüleyici esrar metinlerine, her Benjamin metnine hep yaptığım gibi, poetik uzamın, bir *hızlı zaman deneyiminin* penceresinden bakmak, yazdığım son derece kişisel fragmanlara sevinçli bir meşruiyet ve, yanı sıra, bir genellik de kazandırdı. Çünkü, esrar uzamıyla poetik uzamın, bu mutlu, sevinçli ve yaratıcı iki sarhoşluğun şaşırtıcı benzerliği, yıllardır Benjamin’i düzyazıdan çok *şii*re, *şii*rsel dile ve algiya –belki bir şairden bile– yakın hissedilen ve O’nu bu çerçevede anlamak isteyen Benjamin okuruna, ummadığı

kanıtları sağladı. Diyebilirim ki, “Esrar Üzerine”, bu büyümlü hızlı zaman deneyimini yaşadığım 1995 yılının güzünden beri bir üretim değil fakat bir “yaratı” olarak anladığım, yaşadığım ve yazmaya çalıştığım *şii*r/poetika için, “eskisi gibi, yine aynı düşünce patikalarını izleyerek” ulaştığım, “ama bu kez bu patikalara güllerin saçıldığı” bir son durak oldu. Kısacası, kaçınılmaz şekilde “meseleyi çok fazla kişiselleştirdiğim ve romantize ettiğim” *Walter Benedix Schönflies Benjamin’le Yaşamak*, dilenirse “ESRAR ÜZERİNE”nin önsözü gibi de okunabilir ve tartışılabilir. Öyleyse burada, bir senedir Türkçeleştirmeye uğraştığım bu kitap için, sadece bir anımsatma ve birkaç açıklama yapmakla yetineceğim.

II.

Yıllar sonra bugün, “Esrar Üzerine”nin *Çevirmenin Önsözü* bölümünü çevirirken öğrendiğim Almanca bir kavram, hem bu kitabı Türkçeleştirirken duyumsadığım heyecanı kat kat artırdı, hem de dile ve *şii*re dönük ülkümü pekiştirdi (yukarıda söylediğim o sevinçli meşruiyetin de nedeni, deneyime için bu bilgi):

“Uyuşturucuyla ilgili yazılarında Benjamin’in hemen hemen merkezi terimi olan *Rausch*, Nietzsche’nin –genç Benjamin ve onun tüm kuşağının çok önem verdiği Dionisyen bilgiyi tanımladığı– daha sonraki felsefesinde önemli bir kavramdır. ‘Yaratma sarhoşluğunun tüketilmesi’ fikri, en yüksel entelektüel berraklığın somut biçimde taşınması durumu olarak *Rausch* (...). Bu terim, bu ciltte en çok ‘sarhoşluk’ [*intoxication*] ya da ‘esrime’ [*trance*] olarak karşılır ki, her ikisi de tam olarak tatmin edici çeviriler değildir.” (Kavramın, çağrışımları ve yan anlamlarıyla birlikte neredeyse her şey demek olan etimolojisini, aynı önsözden ve alttaki paragrafın sonuna eklediğim kaynaktan okuyabilirsiniz.)

Benjamin’in “Myslowitz–Braunschweig–Marsilya” adlı öyküsünü 1993 yılında İngilizceye çeviren (“Uyuşturucu Deneylerinin Tutanakları”nın da ilk İngilizce çevirmeni olan) Scott J. Thompson, öykünün sonuna eklediği notta, bu Almanca kelimenin [*Rausch*] İngilizceye çok yakın bir zamanda girdiğini, bu yüzden bazı okurlara yabancı gelebileceğini belirtiyor ve, entelektüel bir sorumlukla, sözcüğün etimolojisi hakkında bilgi verme ihtiyacı duyuyor. Hemen sonraysa, kimi Benjamin araştırmacılarının ve bazıları “On Hashish”in de çevirmenleri arasında yer alan kimi Benjamin çevirmenlerinin *Rausch* sözcüğüne önerdikleri İngilizce karşılıkları sözcüğün etimolojisi bağlamında değerlendiriyor. Bunlar arasında, Edmund Jephcott’un önerdiği karşılık: “trance”. Thompson, *Rausch* kavramının özellikle *ses* ve *hız* ile ilgili temel niteliklerini karşılamakta son derece yetersiz olduğunu belirttiği “trance” sözcüğüne itiraz ederken, okura, bu sözcüğün Almandaki daha doğru karşılığının “Entrückung” olduğunu anımsatıyor. Sonuç olarak, *Rausch* kavramına İngilizcede en uygun seçeneğin, neşe, zindelik, canlılık, coşku, mutluluktan uçma, büyülenme, kendinden geçme, keyif, tutku gibi kuşatıcı duygulara dair çağrışımları ve yan anlamları bünyesinde doğal olarak barındıran “intoxication” sözcüğü olduğunu, ama onun da “alkol” ve “zehir/zehirlenme” gibi güçlü çağrışımlara sahip olmasından ötürü yanlış anlamalara neden olabileceğini, bu yüzden de, tıpkı “Profane Illumination”ı orijinal şekliyle koruyan Margaret Cohen gibi, kendisinin de, Benjamin çevirilerinde *Rausch* sözcüğünü orijinal haliyle korumayı yeğlediğini söylüyor. (Bkz. <http://www.wbenjamin.org/story.html>.)

29 Eylül [1928] Cumartesi, Marsilya

İşte bu çeviri kitapla birlikte öğrendiğim “Rausch” kavramı, yıllar önce yaşadığım *deneyimin* aydınlığında “esrime” vb. sözcüklere sezgisel olarak düştüğüm şerhin (deneyimin adlandıramadığım bilgisinin) bilişsel karşılığını oluşturuyor. Benim için büyük bir kazanç. Çünkü yaşadığım şiir (ya da hızlı zaman) deneyiminin bana o “kapalı uzamda” duyumsattıkları, daha önceki Benjamin çevirilerinde Türkçeye “kendinden geçme”, “esrime”, ya da “vecit hali” olarak çevrilen sözcüğün anlamlarının ve çağrışımlarının sınırlarından taşan bir yoğunlukta idi. Bu karşılıklarda, “büyük bir coşkunluk hissiyle birlikte ruhun entelektüel anlamda yücelmesi, aydınlanması” olarak sarhoşluğun ya da bilişsel bir sıçramayı da içeren karmaşık bir varoluşsal durumun büyüğü, sevinçli, taşkın, zinde, aydınlık ve yaratıcı niteliği eksikti – ya da yoktu. Daha çok atıllık barındıran “esrime” ya da diğer benzer karşılıklar, bu *güçsüz* halleriyle Benjamin’in “sarhoşluğun gücünü devrime kazanmak” formülüne uymadıkları gibi, mistik ve dinsel çağrışımlarıyla, O’nun sarhoşluğun doğasına dönük olarak ısrarla belirttiği dindışı aydınlanışla da bağdaşmıyordu...

Howard Eiland’ın (ve diğerlerinin) İngilizce çevirisi “On Hashish”i “Esrar Üzerine” adıyla Türkçeleştirirken, “Uyuşturucu Deneylerinin Tutanakları” ile “Myslowitz–Braunschweig–Marsilya” öyküsünü Scott J. Thompson’ın çevirileriyle karşılaştırdım. Kolayca tahmin edileceği gibi, bu karşılaştırma sonucunda yer yer ciddi yorum farklılıklarıyla karşılaştım, ki bu durum böylesi bir metin için son derece normal. Son 4-5 ayım ise, “Uyuşturucu Deneylerinin Tutanakları”nın, “Myslowitz–Braunschweig–Marsilya”nın ve “Marsilya’da Esrar”ın Almanca çevirileriyle satır satır karşılaştırmakla geçti. Almanca bilmesem de, bu karşılaştırmalarda birçok sözcüğün Almanca çevirilerini saptayıp karşılıklarını öğrendim. Bu yolla da, metinlerin İngilizceye aktarılırken geçirdikleri anlamsal ve yorumsal değişimleri değerlendirme (ve yer yer sözcük bazında değiştirme/düzeltilme) olanağım oldu. Anlamı İngilizcede karmaşıklaşan ya da muğlaklaşan, veya çevirmenler tarafından –az ya da çok– yorumlanan tümcelerde ise Almanca bilen insanlara danıştım, onlardan yardım aldım. Jean Selz’in aslı Fransızca olan “Walter Benjamin’in Deneyi(mi)” yazısındaki birkaç tümceye ise, sevgili arkadaşım Ekin Uşşaklı’nın yardımıyla son şeklini verdim. Benden yardımlarını esirgemeyen herkese ve, hep olduğu gibi, sevgili eşim Pelin’e katkılarından ve sabrından ötürü çok teşekkür ederim.

Bu Türkçe çevirinin okurları metin boyunca *Rausch* sözcüğünün karşılığı olarak “sarhoşluk” sözcüğüne rastlayacak. Çünkü artık söz konusu sarhoşluğun “nasıl bir sarhoşluk” olduğunu, ne tür bir sarhoşluğu tanımladığını biliyoruz. Birkaç yerde ise, gene aynı anlamsal bağlam içinde, uzun bir sarhoşluk tanımı yaptım. İngilizce çevirmenlerin ve editörün metnin üzerinde yaptıkları editöryal çalışmayla karışmaması için, metnin ilgili, normalde parantez içinde ve metnin içinde vermem gereken sözcük karşılıklarını da, diğer açıklamalarım gibi, dipnotlara taşıdım ve bu sözcüklerin Almanca karşılıklarını yazmayı yeğledim. Okurun (ç.n.) şeklinde rastlayacağı notlar bana aittir.

Son olarak, bu çeviri kitabı olası tüm yanlışlarıyla, bütün günahıyla, ama az bulunur bir sevinçle sahipleniyorum. Ve onu en çok, ya da herkesten çok, şairlerin okumasını diliyorum...

Uzun bir tereddütten sonra, akşam yedide esrar içtim.¹ Gün boyu Aix’teydim.² Yalnızlığım diğer deneysel kontrollere pek izin vermediğinden, sadece esrarın etkilerinin başlayıp başlamadığını belirleyebilmek için takip eden şeyler hakkında notlar tutuyorum. Yakındaki küçük bir çocuğun ağlaması huzurumu kaçırıyor. Üç çeyrek saat geçmiştir diye düşünüyorum. Ama sadece yarım saat geçmiş. Haliyle. (...) Biraz sersemlemiş hissediyorum, bunun dışında hiçbir etki yok. Yatağında yatıyorum; okuyor ve ot içiyorum. Karşımda hep aynı manzara – Marsilya’nın karnı. (İmgeler beni o anda ele geçirmeye başlıyor.) Çok sık gördüğüm sokak, bir bıçak kesliğine benziyor.

Bu sabah *Steppenwolf* un^{3*} malum sayfalarını okumak, esrar içmek konusunda bana son bir motivasyon sağladı.

Şu an esrarın etkilerini açıkça hissediyorum. Okumak ve yazmak zorlaştığına göre, bunlar aslında olumsuz etkiler. Bir saatin hiç yoksa üç çeyreği geçti. Hayır, daha fazlasının geçmeye gönlü yok gibi.

Speyer’in telgrafı tam şimdi gelmeliydi: “Kesin olarak vazgeçtiğin romanın üzerinde çalış,” falan filan.⁴ Son derece moral bozucu bir haber sarhoşluğun giderek şiddetlenen esintisine bir dolu tanesi gibi zorla girince, hiç hoş olmuyor. Ama tek kesinti sadece bu mu? Brion’un odama çıkmakta olduğunu düşününce, bir an tereddüt ettim.⁵ Çok heyecanlıydım.

(Dikte edilen yazıya eklenmiş. Olaylar şöyle gelişti: Yatağında uzanmış, tam da yüz binlerce insanın yaşadığı ama sadece tek bir kişinin beni tanıdığı bu şehirde rahatsız edilmeyeceğimi mutlak bir kesinlikle hissediyordum ki, kapım çalındı. Bu, daha önce burada başıma kesinlikle hiç gelmeyen bir şeydi. Yataktan kalmak ve kapıya gitmek için uğraşmaktansa, kılıcı bile kıpırdatmadan kim var orada diye seslendim. Oda görevlisiydi: “Bir bay sizinle konuşmak istiyor.” “Söyle gelsin.” Karyolanın direğine dayanarak ayağa kalktım, kalbim küt küt atıyordu. Brion’u birden karşımda görmek gerçekten olağanüstü olacaktı. Ama kapıdaki “bay”, telgrafı getiren çocuktuk.)⁶

Bundan sonrası ertesi sabah yazıldı. Daha sonra ortaya çıkan hafif ama kesinlikle muhteşem etkiler içimde öyle bir kaygısızlık hissi uyandırdı ki, olayların sırasını karıştırabilirim. Elbette Brion gelmedi. Esrarın etkileri yok gibi ya da öyle zayıf ki, önlem olarak içeride kalmanın gereksiz olacağını düşünüp otden çıktım. İlk uğrak limanım, Canebière ile Cours Belsunce’nin köşesindeki kafeydi. Limandan bakılınca sağdaki; öyleyse hep gittiğim kafe değildi bu. Şimdi niye? Sadece biraz cömertlik, insanlar tarafından kibarca karşılanma beklentisi. Yalnızlık duygusu bir anda kayboluyor. Bastonum bana özel bir zevk vermeye başlıyor. Burada kullanılan cezvenin kulpu aniden çok büyük görünüyor, dahası öyle kalıyor. (İnsan o denli hassaslaşıyor ki, kâğıdın üzerine düşen gölgenin kâğıdı yaralayacağından korkuyor. Mide bulantısı geçiyor. Pisuarların üzerindeki notları okuyor.) Bu ya da şu kişi bana doğru gelse hiç şaşırırmam. Ama gelmeseler de hayal kırıklığına uğramam. Fakat orası benim için fazla gürültülü.

Şimdi de, esrarkeşin zaman ve uzam üzerindeki talepleri yürürlüğe giriyor. Bilindiği gibi, bunlar kesinlikle muhteşemdir. Esrar içmiş biri için Versailles çok büyük

değildir, ne de sonsuzluk çok uzundur. İç deneyimin bu muazzam boyutlarının, bu mutlak sürekliliğin ve ölçülemez uzamın gerisinde bekleyense, uzamdan ve zamandan oluşan bu dünyanın beklenmedik durumlarını artan bir şefkatle anımsatan, olağanüstü mutluluk verici bir mizah duygudur. Sonsuza kadar yiyip içmek için daha şimdi oturduğum Basso'da mutfağın ve tüm üst katın da şimdi kapandığını söylediklerinde, sonsuzca hissediyorum bu mizah duygumunu. Ama sonradan, aslında bütün bunların daima apaydınlık, olağan ve hayatla dopdolu olarak kaldığı duygusu. Basso'da oturduğum yeri nasıl bulduğumu da belirtmeliyim. Benim için önemli olan, eski limanın ancak üst katlardan görülebilen manzarasıydı. Aşağıdan yürüyerek geçerken, ikinci kat balkonunda boş bir masayı gözüme kestirdim. Sonunda, çıka çıka birinci kata kadar çıkabildim. Pencere kenarındaki masaların neredeyse tamamı doluydu, bunun üzerine, henüz boşaldığı anlaşılan çok büyük bir masaya geçtim. Tam otururken fark ettim, koskocaman bir masada tek başıma oturacak olmanın yakışsızlığını; utana sıkıla kalktım, tüm katı boydan boya yürüyerek salonun diğer ucuna geldim ve ancak yanına vardığımda görebildiğim bu küçük masaya yerleştim.

Ama yemek daha sonra. Önce limandaki o küçük bar. Yine tam şaşkın bir halde, uzaktan bir konser –aslında bir bando– sesinin geldiğini sanarak kalkmak üzereydim ki, bunun araba kornalarının gürültüsünden başka bir şey olmadığına kendimi zor inandırabildim. Vieux Port'a** gelirken de adımlarımda bu harika hafiflik ve kararlılık vardı; öyle ki, geçmekte olduğum büyük meydanın taşlık ve bozuk zemini, gece vakti enerjik biri gibi uzun adımlarla yürüdüğüm kır yolunun yüzeyine dönüşmüştü. Düzenleyici fonksiyonlarımdan henüz tam emin olamadığımdan, Canebière'e gitmekten bu saate bile kaçınıyordum. Derken, bu küçük liman barında, esrarın o zamana kadar hemen hiç hissetmediğim kanonik büyüti kendini ilkel bir keskinlikle dayatmaya başladı. Beni bir fizyonoma, hiç değilse insan yüzlerini dikkatle inceleyen bir seyirciye dönüştürmeye başladığından, deneyimimde benzersiz bir şey yaşadım: Gözlerimi, çevremdeki, bazıları olağanüstü kaba ya da çirkin yüzlere dikip öylece baktım. Normalde bakmaya iki nedenle sakınacağım yüzlerdi bunlar: Başka zaman olsa, ne bakışlarını üzerime çekmek isterdim ne de vahşiliklerine katlanmak... Tam bir ileri karakoldu bu liman tavernası. (Bu yerin tehlikesizce erişilebileceğim en uzak yer olduğuna inanıyorum – keskin duyularla asla yapamayacağım bu hesaplamayı, feci halde yorgunken bir bardağı tek damlasını dökmeden ağzına kadar doldurabilmek için göstermem gereken aynı hassasiyetle, bu sarhoş halimle yapmıştım.) Henüz hiçbir burjuvanın oturmadığı, gerçek liman proleterlerinden başka, en fazla civardaki birkaç burjuva ailesinin yaşadığı rue Bouteri'den hâlâ yeterince uzaktaydı burası. Bir anda çirkinliğin bir ressama güzelliğin gerçek haznesi –daha iyisi, hazine sandığı– olarak nasıl görünebildiğini anlayıverdim (Rembrandt ve daha birçokları için de böyle olmamış mıydı?): kırışıklıklarda, bakışlarda ve yüz hatlarında altın gibi parıldayan tüm iç güzelliğiyle lime lime olmuş bir dağ silsilesi. “Vazgeçmiş olmanın derin izleri”ni taşıyan ve beni ani bir şiddet duygusuyla sarsan son derece hayvansı, bayağı bir erkek yüzünü özellikle anımsıyorum. Her şeyden çok, beni erkeklerin yüzleri ilgilendirmeye başlamıştı. Şimdi de o uzunca oyun, her yeni yüzde bir tanıdığı bulma oyunu başladı. Çoğu kez adını bilirdim, çoğu kez de bilmezdim. Bu aldanım da, düşlerde kaybolan aldanımlar gibi, aniden gözden kayboldu: utançla

değil, taviz vererek değil, görevini yerine getirmiş bir insan gibi, huzur içinde ve güler yüzle. Bu koşullar altında yalnızlığın lafı bile edilemezdi. Kendi kendimle mi ahbablık ediyordum? Elbette kimseye belli etmeden. Bu durum beni mutlu eder miydi, bundan da emin değilim. Şu daha olası ki, patronunun arzularını yoğun bir araştırma sonucunda öğrenen birinin belli belirsiz yüzüzlüğüyle kendimi tatmin ederken, kendimin en becerikli, en sevecen, en utanmaz pezevengi olmuştum. Bu arada, garsonun yeniden görünmesini beklerken, sonsuzluğun yarısı gelip geçti. Daha doğrusu, garsonun dönmesini bekleyemedim. Bar kısmına gidip hesabı ödedim. Bu tür tavernalarda bahşiş bırakmak âdet midir bilmiyorum. Ama başka koşullar altında, mutlaka bir şeyler bırakırdım. Ne var ki, dünkü esrarın etkisiyle cimriliğim tutmuştu; abartırım da dikkatleri üzerime çekerim korkusuyla kendimi gerçekten dikkat çekici kılmayı başarmıştım.

Basso'da yaptığım gibi, önce bir düzine istiridye söyledim. Adam sonraki siparişimi de o anda vermeme istedi. Standart bir yemek adı söyledim. Hiçbirinin kalmadığı haberiyle geri döndü. Bunun üzerine ben de, mönüde bu yemeğin yakınında bir yeri işaret ettim; tam bir yemek adı söylemişim ki gözüme onun üstündeki takıldı, sonra onun üstündeki; sırayla her birinden sipariş ede ede listenin en tepesine vardım. Ama bu yalnızca ağgözlülüğten değil, yemeklere karşı gösterdiğim aşırı kibarlıktandı, almamazlık ederek hiçbirini gücendirmek istemedim. Kısacası, pâté de Lyon'da durdum. Önümde bir tabakta masumca yatarken, esprili bir gülümsemeyle, “Aslan böreği” diye düşündüm,** ve sonra, hor gören bir edayla dedim ki: “Bu müşfik şey ya tavşan ya da tavuk eti olmalı – neyse ne.” Bir aslan kadar aç olduğumdan ancak bir aslan yiyerek doyabilirdim ki, bu da hiç tuhaf değildi. Üstelik, açıkça dillendirmesem de, Basso'da işim biter bitmez (yaklaşık on buçuk gibi) başka bir lokantaya gitmeye ve ikinci bir akşam yemeği yemeye karar vermişim.

Ama önce Basso'ya doğru yürüyüşüme dönelim. Rıhtım boyunca gezindim ve orada bağlı duran tüm teknelerin isimlerini tek tek okudum. Bu beni akıl almaz bir sevince boğdu ve Fransa'nın tüm Hıristiyan isimlerine sırayla gülümsedim. İsimlerinin bu teknelere vaat ettiği aşk, bana olağanüstü güzel ve dokunaklıymış gibi geldi. Sadece bir tanesinin, bana hava savaşını anımsatan Aero II'nin yanından samimiysiz bir şekilde geçtim; az önce ayrıldığı barda da aynı şeyi yapmış, gözlerimi aşırı şekilde deforme olmuş bazı yüzlerden kaçınmak zorunda kalmıştım.

Basso'nun üst katından aşağıya doğru bakınca eski oyunlar ilk kez başladı. Limanın önündeki meydan, –en iyi ifade edebileceğim şekliyle– bir palet gibiydi, hayal gücümse, bu yerin özelliklerini, kâh öyle kâh böyle denemeler yaparak –dilerseniz sorumsuzca, ama yine de büyük bir ressamın paletini neredeyse bir enstrüman olarak görmesi gibi– üzerinde birbirine karıştırıyordu. Şarabı ısmarlamadan önce çok tereddüt ettim. Yarım şişe Cassis'ti, sek şarap. Kadehin içinde bir yüz parçası yüyüyordu. Ama uyuşturucuma kusursuzca eşlik ediyordu. Penceresi açık diye bu yeri seçmişim ve oturduğum yerden aşağıdaki karanlık meydanı rahatça seyredebiliyordum. Ve arada sırada meydana baktığımda, meydanın, üzerinde yürüyen kişiyle birlikte değişmeye yüz tuttuğunu, sanki bu kişiyle ilgili bir figür oluşturduğunu fark ettim; ama bu figür meydanı gören kişiyle değil, daha çok, on yedinci yüzyıldaki büyük portre ressamlarının, önüne yerleştirdikleri önemli kişinin karakterine uygun olarak bir sıra sütunla, bir

pencereyle ortaya çıkarmak istedikleri bakışla ilgiliydi.

Burada, şu genel gözlemi aktarmak zorundayım: Bu tür bir sarhoşluktaki yalnızlığın karanlık yanları var. Sadece fiziksel yönünden söz edecek olursam, teselliye bu liman tavernasındaki uğultuda arayan diyaframımda bir an şiddetli bir basınç hissettim. Dahası, ve hiç kuşkusuz, gerçekten güzel ve aydınlatıcı görünüşler henüz uyanmış değildi. Öte yandan, bu durumlarda yalnızlık filtre işlevi görür. Ertesi gün insan, anlık deneyimlerin [*Erlebnis*] ayrıntılı bir listesinden çok daha fazlasını kâğıda döker. Geceleyin bu sarhoşluk, kendini gündelik deneyimden [*Erfahrung*] ince, prizmatik kenarlarla ayırır. Bir tür figür oluşturur ve genellikle daha çok hatırlanır. Diyebilirim ki, büzülür⁷ ve büzüldükçe bir çiçeğin biçimini alır.

Mutluluktan uçuran bu zengin sarhoşluğun [*Rauschglück*] muammasına biraz daha yaklaşabilmek için, düşünceyi bir kez daha Ariadne'nin ipliği üzerinde yoğunlaştırmalıyız.⁸ Sadece bir iplik yumağını çözme eylemindeki sevinç! Ve tıpkı yaratmanın sevinciyle ilintili olması gibi, bu sevinç sarhoşluğun sevinciyle de çok derinden ilintili. Daha da ileri gidelim: Ama böyle yapmakla, sadece içine girmeyi göze aldığımız mağaranın kıvrımlarını ve dönemeçlerini keşfetmeyiz, aynı zamanda bu keşfin ötekinin geçmiş deneyimlerine dayalı hazzını, ipliği çözme işinin ritmik bahtiyarlığını da yaşarız. Ustaca sarılmış bir yumağı çözmüş olduğumuzdan hiç kuşku duymamak – tüm üretkenliğin sevinci bu değil midir, en azından düzyazıda? Ve esrarın etkisi altında bizler, güçlerimizin doruğunda sevince boğulmuş düzyazı-varlıklarız. *De la poésie lyrique – pas pour un sou.*⁹

Rue Paradis'nin bir parka açıldığı Canebière'den uzaktaki bir meydanda, sonradan benliğimi kaplayan çok derinlere işlemiş o mutluluk hissini hatırlamak, daha önce olup biten her şeyden daha zor. Neyse ki, gazetemde şu tümceye rastlıyorum: “Kişi aynılığı gerçeklikten bir kaşıkla çekip çıkarmalıdır.” Birkaç hafta önce de, buna benzer bir şey söylediğini düşünerek, Johannes V. Jensen'den bir tümce not etmiştim: “Richard, dünyada aynı türden olan her şeyi anlayan genç bir adamdı.”¹⁰ Bu tümce beni çok sevindirmişti. Onun sayesinde şimdi, bu sözün daha önceden benim için sahip olduğu politik, rasyonel anlamını, bir gün önce yaşadığım deneyimin bireysel, büyülu anlamıyla yan yana getirebiliyorum. Anladığım kadarıyla Jensen'in tümcesi, kendine özgü olan bugün sadece ince ayrımların içine hapsedilirken, şeyler–kesinlikle hepimizin bildiği gibi–tamamen mekanikleştirilmiş ve akılsallaştırılmıştır sözüyle aynı anlama geldiği halde, çünkü yeni kavrayışım tümüyle farklıydı. Çünkü ben sadece ince ayrımları görüyordum ve bunlar aynıydı. Önümdeki yaya kaldırımıyla ilgili mahrem düş(ünce)lere dalmış yürüyordum, ki bu kaldırım, üzerine sürdüğüm bir tür merhem (sihirli bir merhem) sayesinde, – *tam da* bu taş haliyle– Paris'in bir kaldırımı da olabilirdi pekâlâ. Çoğu zaman ekmek yerine taşlardan söz ederiz.¹¹ Bu taşlar benim, her yerde, her ülkede aynı olan şeyleri tadabilmek için üzerlerine aç bir kurt gibi saldıran hayal gücümün ekmeği *idi*. Sandalyemi bir evin duvarına karşı çevirmiş karanlıkta oturduğum bu evre boyunca, tutkulu davranışa özgü bir hayli tecrit edilmiş anlar vardı. Burada, Marsilya'nın bir sokağında, esrardan sarhoş olmuş halde oturuyor olmanın sınırsız kıvancıyla düşündüm: Bu akşamki sarhoşluğumu kiminle gerçekten paylaşabilirdim ve bu insanların sayısı ne kadar azdı; esrar hep var olacağından, hep sadık kalacağından, beni bekleyen talihsizliklerden, beni bekleyen yalnızlıklardan korkmak konusunda nasıl da

acizdim. Bu tamamen kesintili evrede, müdavimi olduğum yakınlardaki bir gece kulübünden gelen müzik de olağanüstü bir rol oynadı. Kulağımın “Valencia”yı “Valencia” olarak anlamamakta ısrarla ayak diremesi çok tuhaftı. Glück bir arabanın içinde geçip gitti yanımdan. Bu komik olay, tam olarak, az önce, Unger kendisini bir liman aylağı ve pezevengi biçiminde rıhtımdaki teknelerin gölgelerinden sıyırdığı anda, birdenbire oldu.¹² Ve Basso'da, komşu masaların birinde bir edebi kişilik daha keşfedince kendi kendime dedim ki: Nihayet edebiyatın ne işe yaradığını öğrendim. Ama yalnızca tanıdık yüzler yoktu. Burada, sarhoşluğumun en yoğun halini yaşarken, iki figür (iki yurttaş, iki yersiz yurtsuz, ya da ne bileyim?), “Dante ve Petrarca” olarak geçtiler yanımdan.¹³ “Tüm insanlar kardeşler.” Böylece, artık peşinden gidemeyeceğim bir düşünce silsilesi başladı. Ama bu zincirin, beni muhtemelen hayvanlarla ilgili imgelere sürükleyen son halkası, kesinlikle ilkinden çok daha az sıradandı. O halde bu evre, limanda yaşadığım ve hakkında şu kısa notu bulduğum evreden farklıydı: “*Sadece* tanıdık yüzler ve *sadece* güzel olanlar” – hani ya, yoldan gelip geçenler.

Oturuyor olduğum meydana kısa bir süre duran tramvayın üzerinde “Barnabé” yazıyordu. Ve Barnaba'nın hazin ve karışık hikâyesi, Marsilya'nın dış mahallerine doğru giden bir tramvay için hiç de kötü bir istikamet gibi gelmedi bana.¹⁴ Dans salonunun kapısında olup bitenler pek hoştu. Mavi ipek pantolonu ve parlak pembe ipek ceketiyle bir Çinli ikide bir kapının önüne çıkıyordu. Kapıcıydı. Kapı aralığında kızlar kendilerini sergiliyordu. Ama benim canım hiçbir şey çekmiyordu. Genç bir adamla beyaz elbiseli bir kızın bana doğru geldiğini görmek çok eğlenceliydi ve hemen şöyle düşünmek zorunda olmak da: “Kız içerde, üzerinde kombinezonuyla kaçmış adamın elinden ve şimdi de adam kızı almış geri getiriyor. Yakışır, âlâ.” Burada, bu safahatın tam ortasında oturuyor olma düşüncesinin gönlümü aldığını, beni tavladığını hissediyordum, ki ‘burada’ ile bu şehri değil, oturduğum küçük, çok da tantanalı olmayan bu yeri kastediyordum. Ama olaylar bambaşka gelişiyor, şeylerin görünüşleri bana sanki sihirli bir değnekle dokunuyordu ve ben de onlarla ilgili düşlerin içine dalıyordum. Böyle saatlerde, insanlar ve nesnelere, camla kaplanmış alüminyum kutuların içindeki, camın sürtülmesiyle elektrik yüklenen ve her harekette birbirleriyle en olağandışı ilişkilere girmek zorunda kalan, mürver ağacı sakızından yapılmış küçük sahne aksesuarları ve adamcıkları **** gibi davranırlar.

Bu arada sesi bir yükselip bir alçalan müziğe, “cazın saz kamçıları” adını verdim. Nasıl oldu da ayaklarımla tempo tutmaya başladım, anımsamıyordum. Bu benim aldığım terbiyeye aykırıydı ve böyle yaparken kendimle çatışmadan edemiyordum. Akustik izlenimlerin şiddetinin tüm diğer izlenimleri bastırarak anlaşılabilir hale getirdiği anlar vardır. Özellikle bu küçük bardaki her şey, birdenbire, sokakların değil, insan seslerinin gürültüsü içinde kayboluyordu. İnsan seslerinin oluşturduğu bu gürültünün en özgün yanı, kulağa tamamen bir lehçe gibi gelmesiydi. Birden, Marsilyalılar benim için yeterince anlaşılır bir Fransızcayla konuşmaz oldular. Lehçe düzeyinde takılıp kalmışlardı. Bununla ilişkilendirilebilecek yabancılaşma olgusunun burada nesnelere de kavrayacağı görülür, ki Kraus¹⁵ bu konudaki kesin hükmünü güzel bir sözle ifade etmiştir: “Bir sözcüğe ne kadar yakından bakarsanız, o da size o kadar uzaktan bakar.” Zaten, notlarım arasında şaşırtıcı bir yoruma rastlıyorum: “Nesneler bakışa nasıl da direniyor!”

Canebière'den geçerken sarhoşluğun etkisi azaldı ve nihayet küçük Café des Cours Belsunce'da son bir dondurma yemek için köşeyi döndüm. Burası, bu akşamın ilk kafesine, hani rüzgârda uçuşan saçakları düş(ünce)lere dalmış seyredirken kapıldığım erotik sevincin esrarını işe yaramaya başladığına beni ikna ediverdiği kafeye uzak değildi. Ve bu durumu anımsadığımda, esrarın, âşikken tadına vardığımız kendi varoluşumuzu yeniden ve hesapsızca tüketmesi için doğayı ikna etme gücü olduğuna inanmak istiyorum. Çünkü eğer, ilk kez âşık olduğumuzda varoluşumuz, Doğanın parmakları arasında, tutamadığı ve bu yüzden yeni varoluşlar, yeni doğumlar satın alabilenler diye saçıp savurmak zorunda kaldığı altın sikkeler gibi koşuyorsa, doğa da şimdi bizi, tek bir şey bile ummaksızın ya da beklemeksizin, varoluşa doğru kocaman avuçlarıyla cömertçe fırlatıyor.

KİTABIN EKLER BÖLÜMÜNDEN

Tek Yönlü Yol'dan (1923-1926)

Yıldız Gözlemine Gider*****

Hillel'in Yahudi öğretisini özetlerken yaptığı gibi, Antikçağ öğretisini tek ayak üstünde ve en kısa biçimde açıklamamız gerekseydi, bunu sadece şu tümceyle yapabiliriz: "Bu dünyaya, sadece evrenin güçleriyle yaşayanlar sahip olacaktır."¹⁶ Hiçbir şey, Antikçağ insanını modern insandan, onun sonraki dönemlerde neredeyse hiç bilinmeyen kozmik deneyime teslimiyeti kadar ayırt edemez. Modern Çağ'ın başında astronominin çiçek açması, bu deneyimin artık solduğunu gösterir. Kepler'i, Kopernik'i ve Tycho Brahe'yi güdüleyen, kuşkusuz sadece bilimsel dürtüler değildi. Bununla birlikte, astronominin evrenle kurulan optik ilişkiyi çok çabuk ve dışlayıcı bir şekilde vurgulaması, gelecek olanın habercisiydi. Antikçağ insanı evrenle farklı bir ilişki kurmuştu: coşku, neşe ve zindelik taşan bir büyülenme hali olarak sarhoşluk [*Rausch*]. Çünkü, bize en yakın ve bize en uzak olanı, sadece bu deneyimi yaşarken tanıyabiliriz, ve asla biri olmadan diğersinin varlığı bizi ikna etmez. Ama bu demektir ki, insan evrenle böylesi coşkulu bir iletişimi ancak komünal bir şekilde kurabilir. Bu deneyimi önemsiz ve vazgeçilebilir saymak, yıldızlı gecelerin şiirsel taşkınlığı gibi görerek bireyle sınırlamak, modern insanı tehdit eden yanılıdır. Hayır, bu deneyim tekrar tekrar kendini anımsatıyor; ve yaşanma vakti geldiğinde, kozmik güçlerle yeni ve benzeri görülmemiş bir kaynaşma çabası olan son savaşın korkunç bir berraklıkla gösterdiği gibi, ne halklar ondan kaçabilecek ne de kuşaklar. İnsan yığınları, gazlar, elektrik gücü açık araziye salındı, yüksek gerilim hatları kırları boydan boya kat etti, gökyüzünde yeni takımyıldızlar belirdi, hava ve deniz dipleri pervanelerle gürlendi ve her yerde Toprak Ana'nın bağına kurban çukurları kazıldı. Evren ilk kez böylesine muazzam bir şekilde, gezegen ölçeğinde –hani ya, teknoloji bu ruhla– baştan çıkarılıyordu. Ama egemen sınıf kâr hirsini bu yolla tatmin etmeye çalıştığından, teknoloji insanoğluna ihanet etti ve zıfat yatağını kan gölüne çevirdi. Emperyalistler, teknolojinin tek amacının doğanın denetim altına alınması olduğunu öğretiyor. Ama eğitimin amacını çocukların yetişkinler tarafından denetim altına alınması olarak ilan eden eli sopalı bir öğretmene kim güvenir? Her şeyden önce, eğitim, kuşaklar arasındaki ilişkinin vazgeçilmez düzenlenişi, ve dolayısıyla, denetim altına almak da (ille de

bu terimi kullanacaksak), çocukların değil, bu ilişkinin denetim altına alınması değil midir? Bunun gibi, teknoloji de, doğayı değil fakat doğayla insan arasındaki ilişkiyi denetlemektir. Tür olarak insan evrimini binlerce yıl önce tamamladı; ama tür olarak insanlık gelişiminin henüz başındadır. Teknolojide, insanlığın kozmosla iletişiminin halk ve aileyle iletişimden farklı ve yeni bir biçim aldığı bir *physis* örgütlenmektedir. Sadece hız deneyimini hatırla(t)maya ihtiyacımız var: Bu sayede insanlık, zamanın içlerine doğru, bir zamanlar yüksek dağlarda ve güney denizlerinin kıyılarında yaptığı gibi, hastalara dayanma gücü verecek ritimlerle karşılaşacağı hesap edilemez yolculuklara çıkmaya hazırlanıyor. 'Lunaparklar', sanatoryumların bir ön biçimidir.¹⁷ Gerçek bir kozmik deneyimin yaşattığı ani ürperti, doğanın 'Doğa' diye adlandırmaya alışkın olduğumuz o küçük parçasına tabi değildir. Son savaşın imha gecelerinde, insanlığın iskeleti, saralının eksiksiz mutluluğuna benzeyen bir duyguyla sarsıldı. Ve savaş izleyen isyanlar da, insanlığın bu yeni gövdeyi denetim altına alma yolundaki ilk girişimleriydi. Proletaryanın gücü, onun sağlığına kavuşmasının ölçüsüdür. Bu gücün disiplini iliklerine kadar işlemezse, hiçbir barışçı tartışma onu kurtaramayacaktır. Canlı olan, yokoluşun cinnetini sadece üremenin coşkun sarhoşluğunda [*Rausche der Zeugung*] yener.

Notlar:

- 1) 29 ve 30 Eylül 1928 tarihli bu tutanak, bu kitapta yer alan "Marsilya'da Esrar" denemesinin hazırlık nüshasını oluşturuyor.
- 2) Aix şehri (ya da Aix-en-Provence) Marsilya'nın on dokuz mil kuzeyindedir.
- 3) Hermann Hesse'nin *Der Steppenwolf* isimli romanı 1927 yılında yayımlandı. Bkz. *Steppenwolf*, çev.: Basil Creighton [1929, 1963 (yeniden basım) New York: Holt, 1990], s. 174 ve devamı. Hesse'nin (1877-1962), Benjamin'in *Bin Dokuz Yüzlerin Başında Berlin'de Çocukluk* kitabını 1930'ların ortalarında Almanya'ya yayımlatma denemesi başarılı olamamıştır. Hesse, 1946'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.
- * Türkçeye ilk kez Hikmet Gökten tarafından "Step Kurdu" adıyla çevrildi (Yankı Yayınları, 1973). Yapı Kredi Yayınları'nın 2008'de "Bozkırkurdu" adıyla yayımladığı basım Kâmuran Şipal çevirisidir. (ç.n.)
- 4) 1929 yılında İtalya'da Benjamin'le otomobil gezisi yapan romancı ve dramaturg Wilhelm Speyer (1887-1952), bir roman ve birkaç oyunda Benjamin'le birlikte çalışmıştır.
- 5) Fransız romancı, eleştirmen ve *Cahiers du Sud* isimli edebiyat dergisinin kurucularından olan Marcel Brion (1895-1984), Benjamin'in "Marsilya'da Esrar" denemesinin Fransızca tercümesinin 1935 yılında bu dergide yayımlanmasını ayarlamıştır. Hem Benjamin'in *Trauerspiel (Tragedya) Kitabı*'nı hem de Benjamin ve Hessel'in Proust'tan yaptığı çevirileri gözden geçiren Brion, Benjamin'in yapıtına başka yollarla da katkıda bulunmuştur.
- 6) Bu paragraf, bu kitaptaki "Myslowitz – Braunschweig – Marsilya"dan uyarlanmıştır.
- ** Eski Liman. (ç.n.)
- *** Benjamin, Lyon'un fonetik çağrışımıyla, bu kente özgü "Lyon böreği"nden (*pâté de Lyon*) "Aslan böreği" diye söz ediyor. (ç.n.)
- 7) *Bin Dokuz Yüzlerin Başında Berlin'de Çocukluk*'taki [*Selected Writings* (Seçme Yazılar) 3. cilt içinde, s. 385] Kambur Adamcık'ın [küçültücü] etkisiyle karşılaştırınız. "Büzülme" (*Schrumpfung*), Benjamin'in edebiyat kuramında önemli bir terimdir. Bkz. *Selected Writings* (Seçme Yazılar) 2. cilt, 415-416, 408, 55.
- 8) Yunan mitolojisinde, Ariadne, Giritli Kral Minos'un kızıydı. Theseus'a âşık oldu ve labirentte yolunu bulabilmesi için ona bir iplik yumağı verdi. Ardından onunla birlikte Atinalılara kaçtı, ama daha sonra Theseus Ariadne'yi Naksos Adası'nda terk etti.

9) “Lirik şiir dediğin bir kuruş etmez.” Alıntının kaynağı bilinmiyor.

Seda ERİŞ

KARA PARS

R. için

Sen! O kara pars düş kendini biraz gecikince ben
Bir yığın kemikle kırışmış kan bulursun ötede nasılsa
Ve duyuların yıpranmış olur ak cumartesilere akarken
Kehribar renginde şiirlere gebe kalırsın benden
Bir yığın azınlık üflemiş olursun böylece
Kazara gider kalbim anımsamalar sofrasında

Onlara dönüşmekteysen ben hiçbir şeyim

Bir yıldızın acısını saklar mı köklerinden koparılmış olmasa
Gözlerinde bozuk imlasiyla yaşam.
Sen bulursun en geniş zamanlı eylem kiplerinden nasıl
doğulur
Tek heceli ölümlerin, rüya artığı başın ve samurayın terk
ettiği uykusunda
Soluğun kadar ağırdı Pars
Yerçekimine en eğimli yerinden kaldırıyorum tozlarını
Sürmek için oralarına o naif gökyüzünün

Satır aralarını okuyamadığın yüzüm çizer suretini

Büyütürüm kendimi o şeye doğru
Narçiçeklerinin ezemediği ellerim boyunca
Sen az önce yumdun kara zamanını pars kulelerinin
Senden geçmelerim ötesine bir iyilik haliydi eklediğin
Boş amfora, yırtık yelken, suyu çekilmiş derinliğinde
akrebin dansı
Unutma iyi geviş getirmiş atların yurdu sürgündür bize.

Duvardır, eleğin ince hava boşluklarından geçemeyen hali.

07.10.2010

10) Johannes Vilhelm Jensen (1873-1950): Danimarkalı romancı, şair ve denemeci. 1944'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

11) Benjamin bir Alman atasözüne gönderme yapıyor: Ekmek yerine taş ikram etmek, yardım ediyor gibi görünüp yararsız bir şey vermektir. (Bu bilgi için Jean-François Poirier'e teşekkür ederim.)

12) 1930'lar boyunca Benjamin'in en yakın arkadaşlarından biri olan Gustav Glück (1902-1973), 1938 yılında Arjantin'e göç edene dek, Berlin'deki Imperial Credit Bank'ın yurtdışı şubesinde müdürlük yaptı. Benjamin, “Karl Kraus” denemesini, “The Destructive Character” (*Yıkıcı Karakter*) denemesinin doğrudan modeli olan Glück'e ithaf etmiştir. Belirgin mistik eğilimleri olan Alman Yahudisi yazar Erich Unger (1887-1952), ezoterik düşünür Oskar Goldberg çevresindeki grubun üyesiydi.

13) Bu bölümü, *Gesammelte Schriften* (Toplu Yazılar) 1. cilt, 1179'dan alıntılanan ve bu kitabın “Defterlerden” bölümünde yer alan esrar sarhoşluğu hakkındaki fragmanla karşılaştırmız.

14) Barnaba'nın hikâyesi Yeni Ahit'te anlatılır (Elçilerin İşleri:15).
****) “Holundermak-Requisiten und Holundermak Männchen” yerine. (ç.n.)

15) Avusturyalı olan Karl Kraus (1874-1936), etkili bir gazeteci, eleştirmen, oyun yazarı ve şairdi. Benjamin'in 1931 tarihli “Karl Kraus” denemesi *Selected Writings* (Seçme Yazılar) 2. ciltte (s. 433-458) yer almaktadır.

*****) Bu metnin daha önceki çevirileri için bkz. Walter Benjamin, “Son Bakışta Aşk”, *Tek Yönlü Yol (Planetarium)*, çev.: İskender

Hüseyin ALEMDAR

NAZ(AR

Kalbinde sana ait eşya kalmadı!
Onur Sakarya

Bir elin gül bir elin ustura senin--
göze gelip de sıkma avuçlarını sakın
ar ve naz ten sözü değilse kandır çoğun
serçe parmaktan kalbe zehr-i aşk diye akar
şiir de bir yerde kan kaybı Onur!

Nazardan korkmasa sevemez insan
ağzı ve kalbi kırmızı yapan işte kusurlar
ağız ve kalp ki göz suçu kendini kanayacak--
sahi Turgut Uyar mı söylemişti Onur
bilene bilene tükenir her bıçak!

Alt dudağın sevap üst dudağın günah senin
edebinle de olsa küfretme hiç kimseye Onur!
Sus şimdi! Herkes sana *Eksik Adam* demeli çünkü
seni kusmalı dişlerinin arasına gizlenen şahmaran
keder ve riya dahil her şey öcünü almalı dünyadan

Ah, edip olmalısın sen aşka ve şiire küfretme Onur!

Müesser YENİYAY

HER TESTİ ACIYLA DOLAR

uzaklığı çağırıyor gibiydi kadın
gözleriyle

içinden kuşlar uçan
bir beden taşıyordu

ağaç kendini göğe dikmişti
yeşil bir bulut gibi

göğü sepetine toplayan
kadın saçları karanlığa
dolaşık

uzağı örüyordu
ince uzun yolları
tığna dolayıp

bulutlar dünyayı geziyor
bulutlar yaramızın üzerindeki
pamuk

Savaşır (İstanbul: Metis Yayınları, Ocak 1995), İkinci Basım, s. 75-76; ayrıca bkz. Walter Benjamin, “Tek Yön”, *Planetarium* Gider, çev: Tefik Turan (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, Mayıs 1999), 1. baskı, s. 81-83. (ç.n.)

16) *Einbahnstraße* ilk kez 1928'de yayımlanmıştır ve şimdi de *Gesammelte Schriften* (Toplu Yazılar) 4. cilt (s. 83-148) içindedir. *Selected Writings* (Seçme Yazılar) 1. ciltteki çeviri (s. 444-488). “Yıldız Gözlemine Gider”, metnin son bölümüdür.

17) Lunapark, New York'taki Coney Island'da 1903'ten 1946'ya kadar varlığını sürdüren harikulade bir eğlence parkıdır. Arabalar,

hayvanlar ve renkli elektrik aydınlatması buranın önemli unsurlarıdır. Diğer birçok eğlence parkı adını buradan almıştır.

KELEBEK DİLİ (IV)

Korkut KABAPALAMUT

* Kimi söyleşilerde, tanıtım yazılarında, söyleşicinin ya da yazarın şiir sanatı hakkında, edebiyat hakkında, hatta bazen yaşamın, evrenin doğrudan kendisi hakkında beslediği, sahip olduğu temel bazı inanışları, düşünceleri, tutumları, söyleşilen ya da kitabı merceğe altına alınan yazara/şaire aynen yüklediğine, kendi arayışlarını, önceliklerini onda sevinçle ve bir çırpıda var saydığına, çoğunlukla da bunu farkında olmaksızın, iyi niyetle yaptığına hayretle tanık oluyoruz. Söyleşilerde, muhatap sanatçının kendini, eserlerini savunma, söyleşeni anında uyarma şansı oluyorsa da, tanıtım/değerlendirme yazılarında aynı olanak söz konusu değil doğallıkla. Sanırım herkes söyleşisine hazırlanırken, tanıtıcı yazısını, değerlendirmesini kaleme alırken, öncelikle kendi şahsi eğilimleri ile muhatap sanatçının eğilimlerini, tutumlarını birbirinden ayırmaya/ayıklamaya daha çok özen göstermeli.

* Kimi şairlerimiz bazı şiirlerinde, elinde çamuru, malzemesi olmaksızın bir eser vücuda getirmeye çalışan umarsız, gülünç bir yontucuyu andırıyor mu? Herhangi bir şiir yazılmaya başlanmadan önce, o şiirin temel duygusunun, çekirdeğinin/tohumunun/iskeletinin, belki de atmosferinin şairin anlayışında, benliğinde oluşması, kendine bir biçim arayışına girişmesi, artık bir an önce kaleme alınmak, serpilme, tezahür etmek istemesi gerekiyor mu? Geremediği kabul edildiğinde şeffaf, tıpkı herhangi bir gazete haberi gibi bizde hiçbir yazınsallık duygusu uyandırmadan süratle okunup geçilen kuru, sıkıcı, teğet metinler ortaya çıkmıyor mu? Yazılanların, yazanların çoğunluğuna bakılırsa galiba çıkmıyor!

* Bir şairin, yazarın, birbirine zıt ideolojik ya da poetik eğilimlerin tutkuyla, inatla savunulduğu iki dergiyi birden dikkatle okuması/izlemesi ile ikisinde birden düzenli olarak, hiçbir tedirginlik de duymaksızın yazması, kalem oynatması arasındaki farkı, uçurumu gören bilen kaç kişi var?

* Yazın sanatının en büyük trajedisi/açmazı, hiçbir yazının, metnin kusursuz, mükemmel olamamasıdır bana göre. Bir “mükemmellik/tamamlanmışlık” idesine yakınlıktan, ona durmaksızın ve olabildiğince sokulmaya çalışmaktan söz edilebilir en fazla. Bu açıdan bakınca en iyi yazarın, henüz hiçbir şey yazmamış yazar olduğunu ya da gerçek bir yazarın tek bir tümce bile yazmayacağını, yazamayacağını savunmak neredeyse kolaylaşıyor. Yazmak, kendisiyle aynı anda ciddi ve sırf bu yüzden biraz gülünç bir iddiayı, tenezzül olgusunu, yanılma/yanılma olasılığını, asla tam olarak doldurulamayan bir noksanlığı, törpülenemeyen bir fazlalığı, ne kadar giderilmeye çalışılsa da alttan alta sırttan bir çiğlik duygusunu açığa vuruyor sanki. (*Ölü olmanın en iyi yanı kimseye yanıt vermek zorunda kalmamaktır; ancak böyle korunur bilgelik!*).

* Her ay çok fazla sayıda dergide şiirleriyle, yazılarıyla görünen şairler, bir süre sonra, en sıkı

okurlarının/hayranlarının bile ellerine aldıkları hemen her dergide onların adlarını, şiirlerini görünce dudak büktüğünü,

Can SEMERCİOĞLU

ÇAVDAR TARLASINDA KURŞUNLAR

Salinger'e

titreyen omuzlarımda üzerinde
telaşla şah damarımı nişan almış,
her saniye
beni damla damla vuran gökyüzü
ağzıma dokunmadan kustuğum
yeni bir kelime gibi
gündüzü getirdi bana.

attığım her zarda,
papatyalardan kopardığım
her iskambil kâğıdında
mat olmayan bir martıydın:
bir tek denize tutunabilirken
ben,
sen
geleceğimin acılarını kurşunlarla yıkadın!

keyiflerinin kaçtığını; editörler, daha ilk sayısını çıkardıkları bir dergide, zaten her ay en az dört-beş adet dergide şiirlerini, yazdıklarını yıllardır ister istemez okudukları imzaları gene başköşeye kurulmuş görünce, heyecanlı okur adaylarının heveslerinin bir anda söndüğünü bilmiyorlar mı, bilmezden mi geliyorlar, hiç bilemiyorum.

* Kimi iyimser ya da genç şairler herkesin, hepimizin kolaylıkla şiir yazabileceğini, bunun için kültürel donanım, özel bir yetenek gerektirmediğini, insanlar arasında bu tür yapay ayrımlar yaratmanın kesinlikle yanlış olduğunu söylüyor, yazıyor zaman zaman (Tıpkı Lautréamont, Éluar, vs. gibi). Bu durumda, şiir/yazın emekçilerine de, yıllardır boşu boşuna okuduklarına, yok yere gözlerini yorup hasta edişlerine, kendilerini geliştirmek, usulca biriktirmek için yaşamın kalabalık, göz altı sahnelerinden anlamsızca geri çekilişlerine, durduk yere yalnızlığa, kitaplara, dergilere, odalara mahkûm edişlerine yazıklanmak, hayıflanmak mı kalıyor acaba?

* Sizce de bazen birbirimizin ürettiği şiire, sahip bulunduğu şiir algısına fazlaca müdahil olmuyor, özgüllük hak ve koşulunu tümüyle göz ardı etmiyor, herkes kafamızdaki şahsi şiir tanımını doğrulayan, dolduran bir şiir yazsın, yazamayanlar saf dışı kalsın, ciddiye alınmasın istemiyor muyuz? Faşizmin, benbilirimciliğin, alçakgönüllülükten bunca uzaklığın, yaşamdaki önceliği şiir olan birine hiç mi hiç yakışmadığının ayırında değil miyiz? Şiirin kanun koyuculuğuna soyunmuş isimlerden oluşan liste niçin bunca uzun, sıkıcı, şaşırtıcı? Neden biraz daha soğukkanlı, tutuculuktan, inatçılıktan uzak, yapıcı, nazik, uygar olamıyoruz? Neden küçük bir çocuğun oyuncak ya da yiyeceğini kıskançlıkla sahiplendiği gibi suratsızca sahipleniyoruz şiiri, daha doğrusu Türk şiirini? Tüm hayatımızı ona adadığımız, onun uğruna sosyal bir hayat yaşamaktan vazgeçtiğimiz için mi? İyi ama eleştirdiğimiz,

hatta saldırdığımız pek çok kişi de bu anlamda bizlerin birer yoldaşı, sevgili yazgıdaşı değil mi?

Serap Aslı ARAKLI

BABA İŞARETİ

içim kendinin çoğu durmadan
dilimdeki sözle yaşıt kalbimin kitabı
ne kadar büyüse eğik aksan ve lâl bendeki bu çocuk
ne konuşsa nerede eğleşse nereye gitse
anneden ân'a yedi menzil baba işareti!--

I

kız yanım camla kesti kendini
ister öp ister şeker ek durmaz kanım
abla da değilim kızkardeş de
hüzün yüzüğüm olmasa
yüzüme doğru uzamaz hiçbir parmağım

II

eğil de bak benim yerime
yerdeki ayna parçalarına
şiir yazar biri olmasam
yirmisindeki bir Cahit Sıtkı bile değilim!

III

kanımı sussam uzağımı düşmüş ilk geceyim
değil annem hiç kimse okşayamaz saçlarımı
yirmi birim dahil her yaşıma bir mendil düşer

IV

anladım, kalbim her aşta küçük
anladım, içimiz bizden önce konuşur
"baksana, tutma yerin kırık senin!"
anlamadım, bana mı dedin--
kitaplardan vazgeçtim defterler bile yalan
y'az dinlen desen de anlatacağım
y'at kurtul desen de ağlatacağım!

V

daha baştan göl ısınması yazmanın ilk sayfası
kan ile kalem ilk defteri öpüşmenin
yazdıkça yanımda yara bandı bulunduracağım
biliyorum, göz hizası gül imgesi
durmadan yüzümü kanatacağım yazdıkça!

VI

bir şiir bir şiiri: *Yerçekimli Karanfil ve Üstü Kalsın*
bir şair bir şairi: *Cansever ve Süreya*
bir şehir bir şehri: Kars ve Ağrı
bir dağ bir dağı: Süphan ve yine Ağrı--
ah, gözlerime dolan her şey kendini bir susmaya bıraktı
sırasındır, bu gençlik benim değil artık susacağım!

VII

herkes tenine ve dağlara ait bir sonbahar işte
herkes ne dese kendine playback
maalesef ne desem babama geceyim!

Çamlıca, 7 Aralık 2010

Osman YOLUÇ

YÜZBİNSATIR

ben seni mahvetmek için tutuldum böyle bil
birden konuşup birden susmaya meyil verip
üç aşağı beş yukarı aynı sabra namlu
aynı tüfeğe tetik oluyoruz. anladın mı?
anlamadıysan öyle değil.

mesele ne ki ortada kapalı kartlar
mesele şu ki neden bu kadar kapalı kartlar
dilimin kemiğinden, etinden, iliğinden
betinden benzinden bırakıp yağmuru ortaya
mesele ne ki korkmuyorum, seni seviyorum
mesele şu ki korkuyorum hoşçakal dersem.

aslında kafam karışık değil senin de değil
hiçbir zamirin kafası karışık değil, ya ne?
boş bulunup izin versen, seni sevsem
hani hoş bulunup diyorum beni sevsen
yüzbinsatiryüzbinsatiryüzbinsatır
hepsi de itinayla bakışın odaklı.

ben seni affetmek için tutuldum böyle de bil
az önce üzülüp az sonra mutlu olalım
diye değil, üç aşağı beş yukarı aynıdır aşklar
bütün bütün alfabetik duruyoruz anladın mı?
anlamadıysan öyle değil.

biri şu gemiyi çevirsin hayatın tarlasını
hangi terzi bizi kesip biçsin çünkü mümkün
çünkü senin için şeklimi bozarım gülümsersen
kendim olduğum için gülümsersen
mesele şu ki tam da o anda hoşçakal dersem.

aslında kafam karışıyor bak seni de karıştırdım
istedikçe elde edememek nedir dersiniz aşktır
istendikçe kaçmak nedir dersiniz gene aşk
nitekim bunu bilirken, nitekim bunu bilmezden gelirken
mesele şu ki işte böyleyken hoşçakal dersem

ben seni hatmetmek için tutuldum böyle daha iyi
oturup yeniden başladım yanlış okumuşsam diye
sen tutup kapandın, dallarım sıkıştı yapraklarına
kaç yıl dursam kururum içinde kaç yıl beklesem
mesele ne ki bak şimdi anlatamıyorum sanırım
ya sen giderken seni seviyorum dersem

ben seni mahvetmek için tutuldum işte yine başlıyorum
bak gözlerimi yumdum, zihnimi haşlıyorum
ben kimseye hoşçakal demedim merak etme bunu bil
seni seviyorum diyorum sen kısmet diyorsun
anlamadım, anlamadıysam öyle değil.

bu nasıl bir ikilemdir tetikten başlar bir parmak kırmaya
gülmek arkadaşlıktan ziyade aşka meyil anlamıyorsun.
öyle
değil

değil.

5 Nisan 2010'a

“EFENDİMİZ ACEMİLİK”TEN “KORKULU USTALIK”A ŞAİRİN İŞİ ÜZERİNE TURGUT UYAR’LA BİRLİKTE DÜŞÜNMEK

Ali Galip YENER

Edward Said, farklı alanlarda yapıt vermiş büyük sanatçıların (Richard Strauss, Beethoven, Genet, Kavafis, Visconti vb.) ömürlerinin sonundaki çalışmaları hakkında yazarken “geç dönem üslubu” araştırmasına girişir. “Rüzgâra Karşı Edebiyat ve Müzik” alt başlıklı çalışmada, Said, “[Y]aşlı ilerledikçe, insanın bilgeliği de artar mı? Sanatçının kariyerinin geç döneminde, yaşının ilerlemesi sonucunda kazandığı algılama ve biçim eşsiz nitelikler taşır mı?” sorularına yanıt arar.¹ Geç dönem çalışmalarının bir ömür boyu süren estetik çabayı taçlandırdığı Rembrant, Matisse, Bach ve Wagner gibi örneklerin yanı sıra, uyum ve çözüme ulaşma değil de, uzlaşmazlık, güçlük ve çelişki şeklinde ortaya çıkan sanatsal geçlik örneklerini irdeler. Ustalık ötesi dönemde, yaşın ilerlemesi ve sağlığın bozulması kimi büyük sanatçılarda, “sona hazırlıklı olmanın” ve olgunluğun sükûnetini beraberinde getirmemektedir.

Said, bu çalışmada, sanatçıların geç dönem verimine ilişkin parlak örnekleri değil de, özellikle uyumsuz, huzursuz bir gerilime ve hepsinden önemlisi, aykırı, kasten verimsiz olması tasarlanmış bir verimliliğe sahip bir geç dönem üslubu deneyimini ele almayı amaçlar. İki büyük örneği ayrıntısıyla inceler: Beethoven ve onun üzerine de yazmış olan T. W. Adorno. Adorno, geç dönem çalışmalarındaki üslubun hem nesnel hem de öznel olduğunu yazar: “Nesnel olanda hedef (objective) paramparça bir manzara yaratmaktır; öznel olan ise bu manzaranın -tek başına- hayata doğmasını sağlayan ışıktır. Beethoven nesnel ile öznelin uyumlu bir sentezini yapmaz. Bunları -belki de- sonsuza saklamak için zaman içinde paramparça ederek çözümlenin gücüne ulaşır. Geç dönem eserleri, sanat tarihinin felaketleridir.” (s. 31)

Adorno’ya göre, geçlik kabul edilebilir ve normal olanı aşır ayakta kalma düşüncesini temsil eder. Burada geçlik, Said’in yorumuyla: “[B]aşka bir şeye hazırlık ya da o şeyin ortadan kaldırılması değil; kendi uğruna, kendisi için geçliktir. Geçlik, yolun sonunda, her şeyin bilincinde, anılarla dolu ve -hatta doğüstü bir biçimde- bugünün farkında olmaktır. Bu nedenle, Beethoven gibi Adorno da tam bir geçlik figürüdür; bugünün zamansız, insanı şaşkına çeviren ve hatta felakete uğratan yorumcusudur.” (s. 33) Said’in, ölümü ironi biçiminde sunan, yaşlılığı yadsıyan, ustalıktaki aşınma payını görmezden gelen ve bu zaafına rağmen Beethoven gibi kimi ustaların sonraki yüzyıllara yapıtını taşımalarını sağlayan örnekleri de içeren geç dönem üslup ürünlerini irdeleyen değerli çalışmasını anımsattıktan sonra Turgut Uyar’ın iki denemesine geçebiliriz.

Bir bakıma sanatçının zaten içselleştirdiği, bu yüzden içindeki zaafın artık farkına varamadığı bir “gecikmişlik durumundan” ya da “yıpıranmış / aşınmış ustalıktan” söz ettikten sonra, Uyar’ın düzyazıları içinde başlığı ile de akılda kalan iki örneğe göz atabiliriz. Uyar’ın şiir üzerine yazı, söyleşi ve soruşturma yanıtları ile *Bir Şiirden* başlıklı, her şairi bir şiirinden yola çıkarak değerlendirdiği önemli incelemesi Alaattin Karaca tarafından *Korkulu Ustalık* başlıklı kapsamlı bir derlemede bir araya getirildi. Titez araştırmacı Karaca, kitabın Sunuş’unda yapıta neden, Uyar’ın *Şimdilik* dergisinde yayınlanmış “Korkulu Ustalık” adlı yazısının başlığını verdiğini

şöyle açıklar: “Şiirde ustalıktan korkan, acemiliği efendimiz diyerek baş tacı eden bir şairin kitabına bu adın yakışacağını düşündüm.”² Yine Karaca, Sunuş’un sonunda Uyar’ın şu sözünü anımsatır: “Eğer şiir üstüne kuramları kalmışsa bir ozanın, o ilkin bir ozan değil kuramcıdır.” (s. 14)

Şimdi kuramcılık gibi bir çabası olmayan, ama düzyazıları ile şiir üzerine çalışan teorisyenleri besleyen Uyar’ın iki yazısına değinelim. Farklı zamanlarda kaleme alınmış bu iki kısa deneme, şairin yaptığı işe ışık tutan ifadeler içerir. *Şimdilik* dergisinde 1955’de yayınlanan “Korkulu Ustalık” adlı denemede şair, bir yeniliğin ve bir akımın ne zaman eskidiği, ne zaman tazeliğini yitirdiği meselesi üzerinde durur. Uyar, şiirde ustalıklı ilgili şöyle yazar: “Ne zaman ortalıkta o akımın ustaları çoğalırsa yahut türerse, ortaya bir akımın ustası çıkarsa, o akımda yapılabilecek her şey yapılmış demektir. Bundan sonra yapılacaklar hep birörmek şeyler olacaktır. Ya ustaların hali? O daha başka. Hem kendisini, hem çevresini aldatmak için yazacaktır artık. Anlayışının, ustalığının rahatına ermiştir. Her yeniliği getirenler, getirdikleri yeniliklerin ustası olmaya özenirler. Bu bir alışkanlıktır. Belki daha öte bir zorunluluktur; hatta doğaldır. Kişi kolay kolay kurtaramaz bundan kendini.” (s. 26)

Uyar, acemiliği şiir uğraşında önemsemiş, acemiliği efendisi saymış, ustalığın içindeki aşınma payını daima hesap etmiş bir şairdir. Şiire yaklaşımı kadar şiir üzerine yazdıklarında ve *Bir Şiirden* adlı inceleme kitabında da böyle davranmıştır. Bir şairin sanatının ustası olmayı amaçlamasının, onun ustalığa erdiği anda tükenmeye başlaması anlamına geleceğini ısrarla dile getirir. Orhan Veli’nin çabası bu anlamda değerlidir. Uyar, Orhan Veli’nin Garip akımıyla gerisinde ustalaşmaya başlamış bir şair bıraktığını, Garip’ten önceki şiirleri ile istese o tarzda usta bir şair olabileceken, eski şiirlerini bırakarak yeni akım içinde yeniden çırak olmayı yeğlediğini vurgular. Orhan Veli’nin hiç yazmamış gibi eski şiirlerini anmaması, yeniden çırak ve acemi olmayı kabul etmesi çok önemlidir. Uyar, bir şairin durmaksızın acemi kalmaya çabalaması gereklidir der: “[Orhan Veli] belki de acemiliğin güzel, tadına doyumaz, zorlu, maceralı bir havası olduğunu biliyordu. Yaratmanın ancak acemilikle olduğunu biliyordu. Okuyanları doyurmuyordu belki ama, sanatının gereğini yitirmiyordu. Sanatçıyı yitiren ustalıktır. Usta olmaktan korkunuz diyorum.” (s. 27–28)

Uyar’ın şairlere uğraşında yol gösterici nitelikte, fast food kültürünün bir yansıması olarak aklına esenin şiir için manifesto kaleme alıp, şiir üzerine düşünce üretimini tekdüzeleştirdiği günümüz ortamının zehrini gidermeye elverişli diğer denemesi ise “Efendimiz Acemilik” adını taşıyor. Şairin ölümünden sonra hazırlanmış *Sonsuz ve Öbürü*’ye konmuş bu yazı “Korkulu Ustalık” ile bir bütünlük içinde okunup değerlendirilmeyi hak ediyor. Şiirin günlük ve gününde olması fikrinden yola çıkar şair: “[İ]nanır mısınız, bazen bir şiir yazıyorum, hemen yayımlamazsam, aradan bir iki ay geçerse yayımlamak gelmiyor içimden. Hiç değilse benim için eskimiş sayıyorum. Şiiri sadaka gibi düşünüyorum. Zamanında verilmelidir korkusu, kaybolmak korkusu.” (s. 261)

Burada bir parantez açalım ve Uyar için sıkıntı, endişe ve korkunun ayrı ayrı, zaman zaman da beraberce şiirine / hayatına dolaysızca etki yaptığını, yazısında, şiirinde ve güncesinde bu duruma dair çok sayıda ipucunun bulunduğunu anımsatalım. “Yenilgi Günlüğü”nü yazmış bir şair olan Uyar, sıkça alıntılanan “Ben” adlı günce metninde sıkıntısını şöyle betimler: “Ne söylenmişse ve ne söylenmemişse, ne yapılmışsa ve ne yapılmamışsa, ne düzeltilmişse ve ne düzeltilmemişse ondan sıkılan biri. Belki, söylenmemişin, yapılmamışın ve düzeltilmemişin telâşi içinde biraz. O kadar. Ve sıkıntılı. Ve sıkıntılı.”³ İşte şairin ustalıktan çekinmesi, acemiliği şairin efendisi olarak kabul etmesi biraz da ölümden korkması, ontik

GİDİYOR HER ŞEY HAYATIN KARŞISINDA

Bir farkına varıyorsun ki
uçup gitmiş bahar.
Sürtmüşsün
orda burda
ya da dolu dolu
bokunu dökmüşsün
bu dibi delik
dünyanın.

Bekliyorsun ama,
vardığı yerden
kuş olup dönmüyor devran.
Eyvallah çekiyorsun
boş verip yenilip içileni.
Aslolan hayat diyorsun
ve
anımsamaya başlıyorsun:
Gördüklerini
yaşadıklarını
tek tek düşünmeğe...

Toprağa bir bir
elinle indirdiğin
göçüp giden sevdiklerini
dostlarını,
dost sandıklarının
ödediğin faturalarını.

Aslında nasıl yaşadığına
Bağlı değil mi ömür?...
Kırılıyor,
Herhangi bir yerde:
Yaşam. Dalgasıyla
İnip çıkıyorsun.
Bu bir varmış
Yokmuş masalında.

Gerçekte:
Avazeyi dünyaya
Davud gibi salsan da:
Aslında gidiyor her şey
Hayatın karşısında.
Baki kalan kubbede
-ki- hoş seda
bağlıyor insanı
yeniden hayata.

sıkıntı duygusunun basıncında yaşaması ile açıklanabilir. Sıkıntının ve ölüm korkusunun şiirine, özellikle son kitaplarına nasıl yansıdığı konusu ise başka bir yazıda ele alınabilir.

Uyar, “Efendimiz Acemilik”te, durmadan alışılan biçimlerle, alışılan duygulanma, düşünme çevrelerinde yazmanın şairi sonunda bikkınlığa götürdüğünü vurgular. Bu, bilinen bir şeydir, ancak Uyar’ın bilinene eleştirel ve gözü pek katkısı 40 yaş üstü şairleri eleştirirken kullandığı ifadelerde ortaya çıkar: “Birçok şairimizin kırkıktan sonra yazmaktan vazgeçmeleri bu yüzdendir. Değişen zaman karşısında yenilgiyi kabullendiklerindedir. Ondan sonra oturur akıl hocalığı ederler. Oysa ben şiirin bir gençlik hevesi değil, daha çok bir olgunluk, bir yaşlılık uğraşı olduğu kanısındayım.” (s. 262) Şair, bir yandan şiirin bir olgunluk uğraşı olduğunu yazar, bir yandan da acemilik halinin efendiliğini savunur. Bu, ilk bakışta çelişkili gibi görünür. Oysa değildir. Şairin, çağın gelişimi karşısında pes etmesi, ustalığa yöneldiği için çıkmaza saplanmasıyla ilişkilidir; bir bakıma kültür endüstrisinin güdümündeki sanatsal üretimin (şiir veriminin) kısır döngüden, birörneklikten, konformizmden sıyrılması ancak yeniliğe açıklığı içeren bir acemiliğe bağlanmakla mümkündür.

Uyar da bunu söyler zaten: “Halbuki acemilik. Efendimiz acemilik. Bir taş alacaksınız. Yontmaya başlayacaksınız. Şekillenmeye yüz tutmuşken atacaksınız elinizden. Bir başka taş, bir daha. Sonunda bir yığın yarım yamalak biçimler bırakacaksınız. Belki başkaları sever tamamlar. Ama her taş sarılırken gücünüz, aşkınız, korkunuz yenidir, tazedir. Başaramamak endişesinin zevkiyle çalışacaksınız.” (s. 263)

Acemilik, burada ustalık karşıtlığı olmaktan çok, yeniliğe açıklık, başaramama endişesi ve her sanat yapıtının özsel anlamda eksik kalmışlığı, okurca tamamlanmak zorunluluğu ile ilgilidir. Melih Cevdet Anday’ın “Eksik bırakacağım şiirimi. Onu sen tamamla.” ifadesinde dile getirdiği bir eksikliklerdir bu. Uyar, şairin acemiliğini öne çıkardığı denemeyi bitirirken, meselenin bir şiir meselesi değil, yaşama meselesi olduğunu, hayatımızda olmayan meselenin zaten şiirimizde de olamayacağını yazar. Şiirde anlamlı bir yaşama için değişmenin bir ölüm kalım meselesi olduğunu söyleyerek sözünü tamamlar. (s. 264)

Yazının sonunda bir okuma önerisi sunalım. Bu, Orhan Koçak’ın nihayet yayımlanan -on yıldır yayımlanacağı söyleniyordu- *Bahisleri Yükseltmek* adlı kitabıdır. (Metis, Şubat 2011) Yapıt, “Turgut Uyar Şiirinde Kendini Yaratma Deneyimi” alt başlığı ile çıkmıştır. Burada sadece Önsöz’de Koçak’ın, Uyar’ın denemelerinin kıskırtıcı cümle ve slogandan yana zenginliğine ve bunlardan ikisinin, “Korkulu Ustalık” ve “Efendimiz Acemilik”in zamanında etkili olduğuna işaret ettiğini söylemekle yetinelim. Koçak, bu iki sloganın 1980’lerde, “genç şair”liğin sosyolojik bir kategori halini aldığı yıllarda henüz kendi yeteneklerinden emin olmayanlar için dayanak oluşturduğunu anımsadığını yazar. Koçak’ın önemli incelemesini başka bir yazıda ayrıntısıyla değerlendirmek uygun olacaktır.

aligalipyener@gmail.com

NOTLAR

1- Edward W. Said, *Geç Dönem Üslubu*, Çev. Özge Çelik, Metis Yay. 2008, s. 26

2- Turgut Uyar, *Korkulu Ustalık*, Yay. Haz: Alaattin Karaca, YKY 2009, s. 13 (Yazıda bundan sonraki alıntılar, aksi belirtilmedikçe bu kitaptandır.)

3- *Sonsuz ve Öbürü*, Yay. Haz: Tomris Uyar – Seyyit Nezir, Broy Yay. 1985, s. 118

**DİLİNİ ÇIKARANLAR İÇİN
46'LIK RAPOR**

nicedir salyangozlara benzetiyordum kendimi
kendimi, odaları salona kapalı evlere.
aleykum selam yoldaş necati'ye
kır kahvelerinde içilen elli kuruluşluk çaya
ve tenişir tahtasına

;tuttum sonra ruj sürdürdüm rejimin dudaklarına
kırmızı bir ihtilal şimdi nereyi öpse devlet?
iyi olsunlar iyi saatte olsunlar çaylar şirketten
ben böyle severim ankara simidini (bkz syf 37)
faturaya eklenen şiirleri hacı yatmazları
herkes yanağını mı sever bir iki tokat yiyince
babasına mı küser banyoda kayıp düşünce
öğretmenim kulaklarını çeker misin tarihin
;çocukluğumun altında ezildi hayat?

benim bu ellerim yavrucuğum bak bu ellerim
az biraz bilir aritmetiği salavat getirmesini
iklim değişmiş dünya yıkılmış n'olacak
ahmet gitmiş ahmet kalmış kimin umurunda
bir şiirle ödeşelim? günaydın sular idaresi
pazarda kurulan tezgâhlar eksik cumartesiler
çünkü aynı yatağa girilmez tarihle?

fon müziğini ver şekerim, arka tarafa loş ışık
ben ataerkil bir adamım? ödüm devlete karışır
ağlamam canıma batsa hayat ağlamam
uydu alıcılarımı bozarım ziplerim kendimi
ağlamam. çünkü ağlamak, tuz taşırır
dağlardan yanaklara.

2011

Engin BERK**AZER YARAN**

Dağların arasında
bir yayla gölüne
gömdüler gözlerini
dudaklarını Karadeniz'e...

Kitaplığındaki tozlarla
yumdular avuçlarını...

Sol eline bir kurşunkalem
göğsünün üzerine
kır çiçekleri koydular...

Sesini rüzgâra ünlediler
neşesini sazına...

Topraktan bir ten kuşanırken
Azer Yaran
dışarıda şiirli bir mevsimdi sonbahar...

İÇ ODA

insanın girilmemiş odalarında
paslı zincir kırık kaplar uzun kışlar var
anlam sözden yapılmaz ki nesnelere bakarken
boşluğun hayvanları gibidir rüzgâr

insanın girilmemiş odalarında
çocukların yüzleridir şu ince bahar
üzünç kuşlarımızı toplayalım sessizce
yalnız kaldığımızda saçlarımızdır onlar

insanın girilmemiş odalarında
yeryüzüne inmiş tuhaf gökler var
aydınlık kocaman bir çiçek midir
yıldızları niçin uzaklara koymuşlar

insanın girilmemiş odalarında
içinden nehir geçen kıpkırmızı uykular
bu kadar yabancıнын doğduğu şehir
serinliğini hangi yüzyıla saklar

insanın girilmemiş odalarında
hayallerin şekli gibi uçar bulutlar

Kerem TOKER**[ÇALDIRAN'DA AKŞAM]**

çaldiran'da akşam
her yanım kartpostal
yerküre gökle birleşmiş
allah uykuya dalıyor
ses yok --kulaklarım gereksiz
ışık yok -- gözlerim tembel
hareket yok --algılarım kendime fazla
dağlar yüreğime sınıyor
bembeyaz
ova bulutlara omuz vermiş
ha gayret!
ufukta kızıl bir güzellik
büyük huzuru taçlandırıyor
ay yükseliyor doğudan
görevini hakkıyla yapmış
bir çoban gibi
güneş evine çekiliyor
çaldiran'da akşam
köyler yine sessiz
insanlar var biliyorum
umut ve mutluluk yokluğunda
zamandan tecrit edilmişim
akşamın bir parçası olarak
duruyorum

Çaldıran, 04.01.2008

Özkan ALİ BOZDEMİR

KESİŞEN KÜME

Bu utanç beni yoramıyor sevgilim
Korkak duvarlarda çapraz yazılan adım,
dokundukça büyüyen yaram;
Ve işbu hayatı kucaklayan acılarım çok kahraman.
Düş, yaşamak, gaile, işte telaş falan filan..
Yani yine konformist kediler cam kenarında olağan.
Yukarıda hüzünkeş yıldızlar damardaki kan kadar yavan.

Benim oturduğum mahalleler denizlere dökülürse...
Ya işgâl altındaki eşkâlim bile belirsizse..
Bu cini ben mi tıktım allasen aklımın içine?
Bu kekeme sevinci ben mi önerdim ömrüme?
Elbette terane!
Çok yukarılarda level atlayan bir tanrı
ve onun korkutucu melekleri kot arka cebinde.
Ama beni takvimler bile yırtamıyor, ne ki sevgilim
Bakma iyiyim; ben hep bensizliğe gebeyim.

Aşk bu...
İçime çizdiğim pastel nü..
Her gece rutin çektiğim trans hu.
Çocuklar beni kendime küstüremiyor, iyi ki sevgilim
Durup durup şükrettiğim, inan ki bu.

Fatma AKİLHOCA

MARAZEMEKÇİSİ

Boş bir beşik kaldı içimde sallanan
Göç yolundaki marazemekçi umuttan
“sallanmasın boşsa, durdur” der öksüz bir ses
Hani kaybetmişti her şeyini o da
daim dillenen ateşte

Kaldırırım ellerimi
Avuçlarımda son dem
Ağırlaşır, taşıyamam
gelen acıyla tabanlarımdan

Bahaneler birbirine toslar
göz gözü görmez dumandan
kimdir gemisini kurtaran?
Batık gemide kalan kim?

burun direğimden önce
Tatsız bir et kokusu kırar avuçlarımdakini
kan sızar kollarımdan
Tutsam vay

Tutmasam vay!..

14.1.2011

Adem YEŞİLYURT

HUZURSUZLUK

bir kâğıda soruları yazıyorum. gök
sesle bölünmüş, duman zımpara
edilmişti. yola bakan pencerede
aşk merdiveni. toz içindeydi eski

yırtılmış haberler dökülecek harflerden
beyaz gömlekteki paslı ütü, ararken
uzar saçları insanın.

bir kâğıda soruları yazıyorum. toprak
suya ağmıştı. kumu eşelerken çocuklar
bezgin matarasını kınardı çıkırk.

bir kâğıda soruları yazıyorum. şeyler
iliğinden çıkmış düğmeler kadar
huzursuzdu.

Taner CİNDORUK

UYANIŞ SAATİ

el açmış haykırıyorum budadıkları yerden güneşi
körpecik dalgalara benziyor kaynadıkça

biri gökyüzünün saatine bakıp uyanmayı bekliyor

seni övdüğüm bademlerden uyanıyor yeryüzü
gül yine aynı biçimini almış; evler uyanıyor
bacalar, girişler, barakalar da...

korku insanın efendisi; nasıl da uyanıyor

cazibesi günbatımında gizli eşsiz kadınlar için
terk edıştır dünyanın uğultusu kaynıyor

şamdanları yanıyor düşüncelerin ezgisi buruk
belki bir çan sesine karışıyor bu saatte unutuş

biri sürekli Ortadoğu karıştırıyor petrol uyanıyor
biri bir ata binmeyle geriliyor bütün kış
nalları sessizliğin...

eteklerine dağıldığım bu kaçınıcı kasaba
kaynıyor içime doladığım çam uykusu

belki muson yağmurları kadar eski bu aşk
sezdirmekte usta ama sekmekte de çağdaş

biri gökyüzünün saatine bakıp uyanmayı bekliyor
biri atkısına tutunurken kasketi sarkıyor diğerinin
günler kibrit kutularının alevinden geçiyor
düş nasıl da haklı bu saatte yol nasıl da diri
ekmek buğularına benzer bir merhamet geliyor

gökyüzüne baktıkça birileri

işte böyle sürekli kaynıyor içimizde devrim

KARAYAZILAR, 3

Ersun ÇIPLAK

Uzun zamandır önemli miktarda ürün beğenilerimize sunulmak üzere Sincan'da aktarma yapıyor. *Sincan İstasyonu*'nun hareket amiri de kondüktörü de Abdülkadir Budak... Dergi, sadece bir dergi değil; çoklu bir ortam yaratıyor ekleriyle. Daha önce *Fidayda*, şimdi de *Kitap Eki*. Budak'ın bundan sonraki projesi ne olacak, hep birlikte göreceğiz. *Sincan İstasyonu*, mütevazı yapısına rağmen önemli bir boşluğu dolduruyor.

Budak'ın bu sayıda yayıncılığa da başladıklarını belirtmesi önemli bir gelişme. Böyle olduğu için dergiye geçmeden önce *Kitap Eki*'nden başlamakta yarar var... Her şeyden önce *Kitap Ek*'ini çıkarmaya neden gerek duyduklarını açıklıyor Budak ve ardından ekliyor: "Kendi yayınlarımızı tanıtmak, bunların üstüne yazılacak yazılara yer vermek amacıyla hazırlayacağımız kitap ekinde, bu ilk sayıda olduğu gibi, başka yerlerde çıkmış olan kitaplar üstüne yazılmış yazılara da yer vereceğiz." Açıklamasında kendi yayımladıkları kitapların öncelikli olacağını belirtmesi biraz tuhaf görünse de bunun neden böyle olması gerektiğini anlayabilmemiz aslında hiç de zor değil (Hem başka kitaplar üzerine yazılmış yazılara, mini söyleşilere yer vermeyecekleri anlamına da gelmiyor). Benzeri bir tutumun *yasakmeyve* ve *Şiirden* gibi etkinliğini yayınevi olarak da sürdüren dergiler tarafından sergilendiğini düşünürsek belirlenen bu yayın politikasının mantıklı olduğunu düşünebiliriz.

Elbette hem dergicilik hem de yayıncılık birlikte giderken ki her ikisinde de editör ve yayın yönetmeni aynı kişi/ler ise, derginin yayınevine bu tür bir destek vermesi günümüzde artık olağan bir hâle geldi. Ya da derginin yayınevini tanıtmak için hâline gelmesi... Değil mi ki kitap olarak bastığımız ürünleri ya da şair/yazarını desteklemezsen kendinle çelişmiş olursun. "Koşullar elverdiğinde kitabımı basmayacağın birinin ürünlerini neden yayımlarsın?" ya da "ürününü beğenmediğin birinin kitabını neden basarsın?" diye soran birileri mutlaka çıkar. Umarım 'Yazılı Kâğıt Yayınları'nın da iştahı, başka bazı yayınevleri gibi, yüksek maliyetle kitabımı yayımlatma isteği duyanları görüp kabarmaz.

Sincan İstasyonu ve dolayısıyla Yazılı Kâğıt Yayınları'ndan bir müjde. *Boşluktan Doğan*'ı (Kanat: 2007) ile meraklılarını güzel bir meşguliyet içine sokan ve bu sayıda, küçük İskender'in *Lucifer'in Bisikleti* (Sel: 2007) başlıklı kitabını merkeze alan bir yazısı bulunan Mahmut Temizyürek'in yeni deneme kitabı *Gölgesi İnsan Bedeni Doğa* basıldı. Kısa bir süre sonra kitapçılarda yerini alacak. Ancak bastıkları diğer kitaplar hakkında birkaç söz etmek için henüz erken. Hem kitaplar, hem de derginin öne çıkardığı isimlerin niteliği ve derginin öngörülerini arasındaki tutarlılığı görmek lazım her şeyden önce.

Sincan İstasyonu'ndaki şiirler konusunda söylenebilecek pek bir şey yok. En beğendiğim şiir Murathan Çarboğa'dan. Ama bu şiiri nedense son iki dizesini atarak okudum. Çabuk ve kolay bitirilmiş gibi geldi bana.

Sincan İstasyonu'ndaki birçok yazı ise gerçekten dikkat çekici... Özellikle de Şahin Taş'ın 'Günsüz günlükler'i... Oldukça keyifli. Taş'ın, *Ben Ruhi Bey Nasılım?* ve *Bezik Oynayan Kadınlar*'ı birer öykü kitabı olarak okumayı önermesi, hem çok önemli hem de iddialı. Kendisiyle hemen irtibata geçip, bu konuyu tartışmaya kışkırtacak kadar... Üstünde düşünülmesi ve konuşulması gereken bir tez... Taş, son zamanlarda stand-up'çuya dönüşen Sunay Akın ve şiirleri hakkında da önemli tespitler yapıyor. Sunay Akın, kendini yenilemeyi erken terk edenlerden.

Diğer bir yazı ise Nedret Gürcan'ın kaleminden: 'Ataç'tan sonra...' Bir dergiye sadece teknik/kuramsal yazılar, çözümlenmeler falan dergi niteliği vermiyor; şair/yazarların örnek olabilecek anılarına yer verilmesi de oldukça önemli; ancak ipin ucunu kaçırmamak şartıyla. Bazı dergilerin bu tür yazılara fazlaca yer vermesi ve şair/yazarların da gerek seyahat maceralarını gerekse de oturdukları yemek masalarının, Andy Warhol'un yarattıklarına denk bir edebi eser olduğunu düşünmeleri artık tiksinti veren boyutlara ulaştı. Eleştiri yok teranesi tuturanlarınsa, hafiften haber değeri olan, dedikoduya dayanan ve kolay okunur karalamaları deneme diye yutturmaya çalışmaları düzensizlikten başka bir şey değil (yavaş yavaş geliyoruz editörlük meselelerine).

Ancak Budak, bir edebiyat dergisinde sıcak bir atmosferin nasıl yaratılacağını biliyor. Zamanında çıkardığı dergilere şiir gönderen her gençten bir de eleştiri yazısı istediğini biliyorum. Bu tavrı desteklememek elde değil; çünkü olması gereken bu! Şiir yazar herkes şiir eleştirisi olmasa bile kendi sanat/şiir görüşünü açığa vuran yazılar yazabilir; yazmalıdır da. Elbette onlardan eksiksiz bir metin beklenmiyor. En azından geçtiği yolları okurun görmesi ve bilmesi; önemli durakları işaretlemesi için. Hem yazmak, en etkili öğrenme yollarından biridir; sürekli bir kalem alıştırması olması ile zihni ve parmakları her an yazabilmek için hazır tutması ise cabası... Bu şekilde bir derginin hem sıkı yazı ihtiyacı karşılanabilir hem de gençlerin yaptıkları işin, baş koydukları yolun zorluğu üzerine düşünmeleri, dahası bunu unutmamaları sağlanabilir.

Korkut Kabapalamut'un yazısının dördüncü paragrafı, az önce dikkat çektiğim sıkıntının bir başka türden anlatımı. Çok önemli bir nokta... Kitap tanıtım yazıları eleştiri sanılıyor; dahası yazarların çoğu da bunların eleştiri olduğunu düşünüyor. Oysa ortaya atılanlar genellikle ahbap-çavuş ilişkisinin işaretleri...

Sincan İstasyonu, bir süredir kapaktan sorduğu sorularla da önemli tartışmalar yaratıyor. Belki de üzerinde en çok durulması gereken, derginin doldurduğu boşluğun derinliğini ve genişliğini belirleyen nokta bu. Gerçi putları yıkmak konulu dosya, tahmin ettiğim gibi Nâzım'ın yarattığı tartışma ortamının bir parodisi olmaktan öteye gidemedi ama. Tahmin ettiğim gibi; çünkü sorunun kuruluşu daha en baştan aksamaya müsaitti. Ancak, küçük İskender'in katılmadığım görüşlerinden yola çıkarak sorulan son soru dikkat çekici. Dosya editörlük üzerine: "Dergi editörü, "yol gösterici mi, yer gösterici mi?" Soruya cevap veren isimler Enver Ercan, Semih Gümüş, Beşir Ayvazoğlu, Hüseyin Su, Turgay Fişekçi, Murat Yalçın ve Metin Celâl.

Genel olarak doyurucu bir dosya olduğu söylenebilir. Bahsedilen sorunları genelde tüm dergi editörlerinin yaşadığı düşünülürse, amaca ulaşıldığı da... Değil mi ki mesele tüm Türkiye'nin...

Görüşlerine başvuru editörlerin temas ettikleri çok önemli meseleler ve noktalar var. Elbette eleştirilecek yerler

de... Mesela küçük İskender'in görüşünün aksaklığını Turgay Fişekçi "Editörün yönlendirmesiyle önemli yazarların ortaya çıktığını da sanmıyorum. Yazarlık bir yaratıcılık alanıdır. Yaratıcılık da kişiye özgü bir şeydir, dışarıdan yardımlarla ortaya çıkarılabilecek bir şey değil. Edebiyat dünyasında editörlerin ortaya çıkardığı bir yazar var mı, onu da bilmiyorum." ve Hüseyin Su "Tek başına bir editör, eleştirilen, yayıncı ya da yazar sorunu olduğunu ve bunların birbirinden bağımsız olarak tek tek ele alınıp çözülebileceğini düşünmek, hem bizi hem de edebiyatımızı daha sağlıklı bir sonuca götürmez kanaatimce." diyerek ortaya koymuşlar.

Ancak daha önemlisi, diğer katılımcıların tüm söylediklerini boşa çıkaracak şekilde, Semih Gümüş'ün söyledikleri: "...kimse bizden dergi çıkarmamızı beklemiyor. Ne yayıncılık ve edebiyat dünyasının öncelikleri arasında dergiler, ne de okurun." Elbette böyledir; doğru söze ne hacet. Hâl böyle olunca dergi çıkarmanın amatör bir uğraş olması da kaçınılmaz. Kaldı ki geçmişe bakarak, edebiyatımızın yenileşmesini profesyonelliğin ya da profesyonellerin sağladığını da söyleyemeyiz sanırım. "Şiirin laboratuvarı dergilerdir"; ama amatörce çıkarılan dergiler...

Bir editörün, şair/yazarın edebiyat edimiyle hayatını idame ettirememesi nedeniyle başka işlerle uğraşması gerektiğini, aşına olduğumuz acılıkta ifade ediyor Beşir Ayvazoğlu. İyi ki de böyle. Profesyonelleştikçe olayın ne boyutlara geldiğini sadece edebiyatta değil, başka birçok alanda da görüyoruz.

Ayrıca Fişekçi, bir itiraf niteliğinde; kayda değer bilgiler sunuyor dosyada; nicedir böyle bir açıklamayı görmeye ve duymaya ihtiyacımız vardı: "Benim editör olarak tek yaptığım, okuyup beğendiğim, başkalarıyla paylaşmak istediğim yapıtları okurlara ulaştırmaktır." Profesyonelce çıkarıldığı ileri sürülebilecek, düşünülebilecek bir derginin nasıl hazırlandığını ortaya koyuyor bu sözler. Böyle bir yaklaşımdan şiirimiz ne kazanabilir, rastlantısal bir şekilde ortaya çıkanları saymazsak; üstünde düşünmek gerekiyor. Elbette, Fişekçi'nin bu sözleri içtenlikle söylemiştir; işte bu nedenle önemle yaklaşılmayı hak ediyor. Fakat bir editör, yaptığı işi sadece bu şekilde yapıyorsa, şair/yazarlar da bir editörün beğenmediği bir ürünü tekrar hiç gözden geçirmeden başka bir dergiye gönderir doğal olarak. Neden şaşırıyoruz ki? Zevkler ve renkler tartışılmaz ne de olsa... Nasıl olsa bu editör beğenmediyse, şu editör beğenir ya da beğenebilir.

Bir de şu var: yalnızca tek editörün beğenisine bağlı olarak yayımlanıyorsa bir dergi, neden edebiyat ahalisinden bazıları, o dergi kapandığında ortaya çıkıp "edebiyat dünyasının acı kaybı; şöyle önemli, böyle mühim olan dergi yayın hayatına son verdi" der ki? Ne de olsa derginin yayın politikasını belirleyen kişi hayatta ve beğenisinin gölgesi edebiyat dünyasının üzerinde. Yazık ki kriterleri noktasında tam emin olunamayacak bir beğeniye edebiyat dünyasını bu denli meşgul etme hakkını veriyoruz. İktidar, iktidar derken, iktidarın mahiyetini belirlediğimizin farkında değiliz.

Günümüzdeki durum malum; vahameti anlamak için çok fazla kafa yormaya gerek yok. Elbette bir derginin reddettiği ve eksikliklerini belirttiği bir ürünü yayımlayacak bir başka dergi bulunur, bulunuyor da. Açıkçası şiir yazdığını sananlar artık matbuu dergilere de ihtiyaç duymuyor. Dijital ortamda eş ve dostlarından ibaret bir izler çevre içinde minik saltanatlarını kurmuş durumdadır. Birçok internet sitesi, buna örnek olacak nitelikte... Korkarım ki bu şahıslar, epey bir zaman sonra Türkiye İş Bankası Yayınları

dışındaki yayınevleri de 'Kayıp Şairler Dizisi' yaparlarsa ve şansları da yaver giderse, kendilerine nitelikli ürünleriyle değilse bile yok olup gitmeleriyle bir yer bulabilirler. Kapitalizm sonuçta her şeyi, yeter ki istesin, tüketilebilir bir

Papyon Tayfun TÜRKKAN

AŞK TEKNESİ

*Bir balıkçı o, güneşle kalkar
masmavi deniz gözlerinde uykudadır
çözdüğü gibi babadan halatı
bir koydan bir koya
ağları salıyor, hayat takılıyor
ölüm bir rızk*

*umudu bırakmış geziniyor
bir el, bir ses, çağırıyor O'nu
sandala biniveriyor
yemyeşil deniz gözlerinde uyanıyor
şimdi ıslak beyaz bedeni ağlar gibi
saçları suda yanyıyor
güneş, tuz, su parlıyor pul pul*

ayaklanıyor duygular ayıklanamıyor

*bu başka bir şey be reis
sıcacık bi şey*

meta hâline getirebiliyor. Gerçek şiir okuru da aslında zamanında ölü doğmuş ve yazılı kültürün bir cilvesi olarak bir köşede vesikası kalmış bu ürünleri okumaya zorlanıyor, okumazsa ayıplanıyor. Şaşırılmak lazım, çünkü kapitalizm önce ihtiyaç yaratır!

Türkiye İş Bankası Yayınları'nın bu diziyi hazırlamasına bakarak, Metin Celâl'in görüşlerinin dergiler değilse bile bazı yayınevleri tarafından başarıyla uygulanmakta olduğunu söyleyebiliriz. "Profesyonel dergilerde editörün kıymeti bilinir. Zaten o ne derse, o olur. Dergiye kimliğini verir. Dergiye biçimlendirir, okunmasını, satmasını sağlayacak çalışmalar yapar. Okutup sattıramazsa da işine son verilir. Türkiye'de edebiyat dergisi editörü ise bundan farklı. Çünkü bizde edebiyat dergiciliği birkaç istisna dışında amatördür." Acaba hangi profesyonel dergi, şiiri yenileştiren bir hareketlilik yarattı; yaratmasını bırakalım, erkenden keşfetti? Acaba Cemal Süreya ya da Orhan Veli gibi isimler neden kendi dergilerini çıkarma gereği duydular? Acaba bu ürünleri erken tespit edemeyen dergi editörlerinin profesyonellikleri çok mu önemli? Sorular artırılabilir...

Ancak editör ne demişse o olan bir yayınevinin ya da açıkça söylemek gerekirse Türkiye İş Bankası Yayınları'nın giriştiği bu dizinin başarısını zaman gösterecek. Ama ben beklemeyeceğim. Tıpkı Turgut Uyar'ın kitaplarına almadığı şiirleri okuduktan sonra bir daha hiçbir şairin kitabına almadığı şiir(ler)ini okumayacağım gibi.

Son söz olarak; her ne kadar Gümüş'ün yukarıda andığım sözlerine tamamen katılsam da eklemeyen duramayacağım: acaba dergi çıkarmak, ister profesyonel isterse de amatör olsun, editörlerin tamamının gerçekten umurunda mı? Bunun cevabını, *Sincan İstasyonu*'nun

tartışma yaratacak nitelikteki soruşturmasında arayıp, bulabiliriz...

-Bak anne geliyor bir kara tren...

karayazi.editor@gmail.com

BAZI GÜNLER'DEN, 3

Adil İZCİ

2 / 5 Nisan 2006

Pazar öğle saatlerinde İzmir'e geldim. Altı buçuk saatte! Öğleden sonra Özün, Cihan ve ben, Seferihisar'a geçtik. İlk büyüü Seferihisar yolunda yaşadım. Her yer göz alabildiğine bahar çiçekleri. Sergen gibi diyelim. Her ağacın altında birileri sere serpe keyfediyor.

Seferihisar'ı baharda ilk kez görüyorum. Her yan yemyeşil. Pek çok kır çiçeği kaplamış toprağı. Kayısı, şeftali, kiraz, armut, ayva ve hatta erik ağaçları çiçek içinde. Sabah öğlen akşamüstü akşam... aklıma her estiğinde dışarıya koştum. Yazlıkların aralarında, kıyıda dolaştım durdum. Gözlerime ve ruhuma güzel görünen her çiçeği uzanıp kokladım. Denizi ve rüzgârı dinledim. Gökyüzüne baktım. İlk kez burada gördüğüm karaca bir kuşun peşine düştüm. Kumruları dinledim. Otları okşadım. Sürülerden gelen çan seslerine kulak verdim. Gökyüzü kapanınca endişelendim, açılınca sevinçlere boğuldum. Fotoğraflar çektim. Uzun uzun hayal ettim. Uzun uzun dinledim.

*

Şimdiye kadar ancak belgeselerde gördüğüm bir su kuşuna da burada rastladım ama ne yazık ki adını bilmiyorum. Bembeyaz bir kuş. İnce ve uzun bacaklı, uzun boyunlu. İkisinde de biraz sokulmaya çalıştımsa da ürküp kaçiverdi. Serçeleri çekmek istedim ama onlar da pek yüz vermediler.

Bugün 6 Nisan. Seferihisar'dan döndük. Ancak gönlüm hâlâ orada. Her yer, her sokak bahar çiçekleri kokuyordu. Özün'le sabah son bir yürüyüş yapabildik. Her şeyin tadı öyle yarım kaldı.

Şimdi okulda mor salkımların açmasını bekleyeceğim. Ne zaman gidip altına biraz sokulsam Seferihisar'da koklaya koklaya bıkmadığım mor salkımları anımsayıp bir tuhaf olacağım.

13 Nisan 2006

Bunca yıldır bu şehirdeyim, Balat ve Fener'i ilk kez bugün gördüm. Sonra Pierre Loti. Ona da akşam saatlerinde hiç çıkmamıştım; yeni ayın doğuşuna orada hiç tanık olmamıştım. Pierre Loti'de çok güzel bahardalları ve leylaklar gördüm.

17 Nisan 2006

Bugün Emirgan'a gittim. Laleleri görmeye. Pek çok tür ve pek çok renk bir arada. Hepsini çok sevdim. En çok da "Tulipa Gander"i. Nasıl tanımlarım şimdi? Kırmızı ile bordo arası desem, tam anlatmış olmam yine de...

19 Nisan 2006

Bugün de Emirgan'daydım. Bu kez fotoğraf çekebildim. Yirmiye yakın poz. Bakalım nasıl çıkacak? Biraz kuşkuluyum. Çünkü ilgimi tam olarak yoğunlaştıramadım. Kalabalık, herkesin elinde bir fotoğraf makinesi... Bunlar araya girmeseydi sanırım Seferihisar'dakiler kadar güzel sonuçlar alırdım.

24 Nisan 2006

Boğaziçi'nde yürüdüm. Baltalimanı'na kadar. Böyle yürüyüşler çok iyi geliyor. Denizi, martıları... görünce pek çok günlük yaşam sıkıntısını unutuyorum...

25 Nisan 2006

Erguvanları çekmek için can atıyordum ama dün koşullar uygun değildi. Bugünden de biraz kuşkuluydum; ama güneş tam ben Plato'da ikinci turu atarken doğdu; birkaç pozu orada çektim. Kuşlukta da ana binaya yakın görkemli bir erguvanla hemhal oldum. Sonuçları yakında göreceğiz...

6 Mayıs 2006

Bu baharı yarıladık. Bu güzel baharı yarıladık. Yaşadıklarımızın ne kadarı bellekte kalırsa bu baharın da o kadarı kalacak işte. İstanbul ve değişik semtleri, oralarda oluşan yaşam tortuları... Nice sonra 2007'nin baharına gireceğiz bir gün. Geriye dönüşlerle 2006 baharını anımsayacağız. Yıllar sonra bir gün de göreceğiz ki ne kadar çok bahar yaşamışız. Bu defa neyi hangi yılın baharında yaşamış ya da görmüştük; karıştırmaya başlayacağız.

Ama tarih düşer ve günü gününe yazarsak bu olasılık çok azalacak. Örneğin 4 Mayıs 2006 Perşembe günü oradan geçmeseydim, Rumelihisarı'nda bu kadar çok erguvan olduğunu görmemiş olacaktım. O günden şiddetli bir Boğaz rüzgârı da belleğime yer etmeyecekti...

11 Mayıs 2006

"O gün ne güzel bir gündü! Deniz ne serindi! Ne gülleryüzlü sandallar, çocuklar, kadınlar!... Sanki kimse kimseye bugün sövmemişti... Dünya yüzüne bir tek kötü lakardı, kötü hareket, kötü düşünce o gün için - o günün başı için - insan elinden, insan dilinden, insan kafasından çıkmamış gibi bir akşam oldu.

Ben her zamanki gibi kimsesiz, pazarımı bitirmiştım. Hayatımdan memnundum. Her şey ışıltılı. Her şey mavi, akşama doğru kırmızı, sonra lacivert oldu.

Bugün kimse ölmesindi. Bugün dövüş edilmesin, bugün kimse ağlamasındı."

"Hallaç"tan - Sait Faik

15 Mayıs 2006

Kitaplıkta Gösteri dergisinin Mayıs sayısını okurken Turgay Gönenç'in yazısında şu sözlere rastladım: "Sevgilim, gülüşünü yerleştir yüzüne, güzelliğine ulaşacaksın." Anladığım kadarıyla "Dalgaları Aşmak" filminden alınmış bir sözdü.

*

Günlerdir bu dizeyi ele geçirmeye çalışıyordum ki bu akşam Mustafa Kız telefonda yazdırdı: “*Ey bahar, sen mutlaka bir aşkın çırağısın.*” (Engin Günçe)

17 Mayıs 2006

“Aşk İmiş”in 37.si bugün bitti ama ben de bittim. Özellikle son ikilik çok uğraştırdı. Bu dizide en çok yorulduğum şiirlerden biri bu oldu sanırım. Neyse, istediğim gibi. Bunu bitirince ara vermeye kararlıyım ama şimdi 38.si kıskırtmaya başladı bile. Herhalde kaçamayacağım...

*

Olsa olsa utangaç uzaklıklardı bizim aşktan anladığımız. İlkgençlik çağımızda...

19 Mayıs 2006

Kuşlar olmalı günlük yaşamın tam ortasında. İçimiz her zaman tertemiz kalır böylece...

Bir şeye karar verdim bu arada: Hep “sağlığına...” vb. demek yerine bazen de “kuşlar için içelim!” demeliyiz...

*

“Yine karıştırdım pır pır edişlerine bakıp / Kuş değil onlar, heyecanlı yapraklar”

*

Kuşlar gibi sular da yaşlanmaz, ertesi güne bir seher suyu olup yeniden ortaya çıkar.

*

Hangi su üzerine düşen kuş gölgeleriyle ya da kuşların içinde kanatlarını çırpıp çırpıp yıkanmasıyla mest olmaz ki?

20 Mayıs 2006

“Cümle lezzetten leziz iksirsin ey zehr-i aşk
Zevki derdinden alan her rûh dermandan geçer”

Yahya Kemal

*

Çoktandır yapmak istediğim bir işi, Üsküdar Yeni Valide Camisi’ndeki kuş evlerinin birkaç fotoğrafını çekmeyi başardım bugün. Ve avluda bir filbahri olduğunu da görüverdim. Elbette çok sevindim. Gelecek bahar örneğin nerede filbahri görebilirim diye düşünmeme gerek olmayacak. “Bilmek sevindirir” bazen de.

Öğle sonu Beyoğlu’ndan İlhan Berk’in “Adlandırılmayan Yoktur” ve Müge İplikçi’nin “Cemre” kitaplarını aldım. Balıkpazarı’nda kısa bir duraksamadan sonra Tünel - Karaköy - Galata Köprüsü... yürümeye başladım. Önce şimdi adını tam anımsayamayacağım bir semte düştü yolum. Balat’a bitişik. Görmeye değer. Balat’ın kıyısından geçtim. Yol üstünde bir kalıntıda kuş evleri görünce birkaç foto daha çektim. Eyüp’e kadar yürüdüm. Pierre Loti’den inerken geçtiğim yolu, bu kez anımsamalarla tırmandım.

Pierre Loti tıklım tıklımdı. Bir yer buldum sonunda. İlhan Berk’in kitabını orada okuyup bitirdim.

Burada da bir filbahri vardı. Salkım saçak çiçek açmış. Aralardaki çeşmeleri gördüm aynı yoldan dönerken. Öyle geçti içimden: Kuşlara o çeşmelerin suyundan avuç avuç

içirebilsem! Serçelere en başta! Onlar kadar sevdiğim bir kuş olamaz...

*

Teknede usuma düştü: Bu kış başından beri rüyalarım da iyice açıldı; artık eskisinden çok daha fazla rüya görüyorum.

*

Uğultusuz bir yaşam artık aradığım.

*

İlhan Berk’in 20 Mayıs günü Pierre Loti’de okuduğum kitabından:

“*İnsan eksiktir.*” (Yeni bir şey değil benim için bu. Düşüncemi doğruladığı için...)

*

“*Anlamsız hiçbir şey yoktur.
Varlık anlamı çağrıştırır.*”

*

“*Bir yaprak düştü.
Sesi duydum.*”

“*Sestir, varoluş.*”

*

“*Şeylerin neden hareketsiz kaldığı, neden susturulduğu, (başta taşlar, evler, köprüler, keçiyolları, kurşunkalemler, kâğıtlar, vb. sonra da varolup da konuşmayan ağaçlar, otlar, hayvanlar, böcekler [sevgili böcekler], kuşlar, arılar) sorulmalı. Asıl da benim şimdiye değin bunu niçin düşünmediğim, sormadığım anlaşılır şey değil. Böyle, şeylerin de konuştuğu dünya nasıl güzel olurdu: Kim bilir?*” (En çok burayı ilginç buldum.)

*

“*Eşyada hep duru bir tat buldum.*”

“*Şaşılacak bir tansık da.*”

“*Bir çakıl taşının bir anlamı olmadığını kimse söyleyemez.*”

*

“*Yalnız, baktığımızı görürüz.
Yalnız, baktığımız vardır.*”

*

“*Dünya bir metin.
Bunu okuyoruz.*”

*

“*Yaşam, ölümündür.*”

*

“*Tinler üstüne yüzlerce kitap yazıldığını biliyoruz. Beni en çok rüzgâr, su, ateş tinleri ilgilendirdi.*”

“*Hiçbirini de görmedim: Olsun. (Gören var mı?) Bilmek yetiyor bana.*”

“*Hele rüzgâr tini. Gitmediği, görmediği hiçbir yer yok.*”

“*Her şeyden haberi var.*”

“*Onca şeyin tini düşünülmesine göre, nehirlerin, ormanların tinlerini de ben düşünmek isterim. Nehirler doğuştan tindirler belki de. Suların, ateşlerin, rüzgârların ayininde olmayı kim istemez?*”

*

“*Aşk doğasında benzersizliği, yalnız onu taşır.*”

*

“*İstek yoksa*”

ten ölüdür.”

*

“El dokunduğunda yaşamaya başlar.
Gövde varlığını sanki ele borçluymuş gibi derlenip
toplunur:
işaret bekler.” (İlk tümceyi önemli buldum.)

Kemal GÜNDÜZALP

GÜL'LE ÖLMEK

Uykusu kaçır insanın buz gibi soğuk gecelerde
Uzaklardan duyulan sayrı ve ölüm haberleriyle
Kentin kucağında uykusuzluklarla sabahlarken
Sesi duyulmayan kadınların iç çığlıklarıyla...

Bir mektup yazılsın kısacık
Unutulmuş bir giz açılıveren
Gece yalnızca kendini gizliyordur belki
Kırmızı bir şerit gibi dökülürken kanım
Kim bilir belki de bahar gelmeyecek
Belki de yalnızca kıştırt artık mevsim.

Kimse ölmesin dediler erkenden
Sayrılar da ayağa kalksın yeniden
Eskimiş özlemler giderilsin ve
Çocuklar sevgiyle tanışsın diye
Bazı yolculuklara çıkılıyor belki de.

İnsan sevdalandığını bile düşünebilir
Yalnız ve uykusuz bir düşte uyurken
Üstelik son gününü yaşarken hayatının
Üstelik hayat bu kadar zalim ve barbaren.

Ey tükenmiş kara ömrüm
Yeniden doğuramazsın beni
Öleceksem kahverengi saplı
sarı bir gül bırak yanı başıma:
Gül'le öleyim!

Mardin, 11 Kasım 2005

Güray ONOK

TECRÜBESİZ SERSERİ

Yusuf Ziya'ya

Geceler hep uzundur
Kederli gündüzlerden
Ve vakti olmaz insanın
Yaşamaya, birikmiş acıları
Kirlî kağıtlara not düşmekten.

Öğle rakılarına,
Su diye hep umut katarsın sen.
Eskimiş sevdalar borcudur ya
İnsanın anılarına;
Umrunda olmamalı,
Mayalanıp mayalanmadığı bir aşkın
Ya da turşunun yanında
Şalgamının olup olmadığı.

Sen ki ilk gününde

Serseriliğinin,
Dayak yedin ya hayattan,
Ömrün boyunca aşık kalmaya
Mahkumsun,
Çünkü emekli bir devlet memurunun
Sakinliği var gözlerinde
Ve gerçek düş kırıklığı

Musa ÖZ

YORULDUM GÖLGEMDEN

Ne zaman kalabalık bir gökyüzü geçse
Alıp iki ucundan sana ekliyorum

Nerden geçersen yoruluyorum gölgemden

El atsam su olup düşüyor bakışların
Kaybolup gidiyorsun saçlarının arasında

İncire dikiş at, kirazın çomağını kır

Esmerliğinden al yaşam gücünü

Bir elma koparıyorum uzanıp gökyüzünden
Kamaşıyor ellerim

Nerden laf açarsam yoruluyorum sözümden

Aşkın mutluluktan gayrı her şeyi var
Yürek, antik çağların ergenliğidir

Kalabalık oluyorsun yürürken gizlerinde

Çalı çiziklerini sil değip gökyüzüne

Erol YILMAZ

MASAL GİBİ

kıl çeker gibi çekeceğim kendimi dünyadan
bırakıp geriye bir hamlede
dokuz kat eden belimi biteviye her ne varsa

gülден nazik pamuktan yumuşak konacağım
beni öteki diyarlara taşıyacak
meleğin kanadına

öylesine yumuşak ki, kimseye yük olmayacak
öylesine sessiz ki, yaprak kıpırdamayacak
öylesine sanal ki, zaten hiç görünmemiş gibi

bir varmış bir yokmuş
masallardaymışçasına
evvel zaman içinde ama tüm zamanların dışında

gökten kaç elma düşerse düşsün

istedikleri kadar isteyenlerin başına
bir dağ başı yalnızlığı düşerse yeter bana
bir lokma bir de hırka, eğer varsa
yürümek istiyorum yedi uyurlarla
küçük kıyametime dek yok olmaya

Ocak 2011

Tolga ÖZEN

ERDEMİN MEYVELERİ

ev ekonomisi. züccaciye.
kütahya ve çin işi bir sahil.
sapıyor sigaralıktan sokağıma çocukluk
haklı soruları ve öğle sonraları
büyük sularda dirilen
toprak atılmış sözler gibi olgunlaştırıyor
bedenin erdem meyvelerini erden
muştusu rüzgârın bir yerde sabahı yapıyor
bal macunlarından papatya sürülerinden.

sonra bir bey. baba.
bir derenin gezdiği de kıtaymış.
gökyüzü bir insan ömrü önce icat edilebilir.
bu bizim. bu her şey. bu ölen ölmeyen yaşam.

ve su: kardeş.
büyük dünyanın oturduğu tabure.
niyeydi? kuş bile böyle sevilir
yaprak, böcek, toz zerreciği.
ve canım kuşku;
(tüm duygulanım solucanlarının arasında
bir sözcüğü düşünürsün zerrecik misali
çıldırılmış savaşta lanetlenirken her biri)
özer fidanlarını dikenli duvarların

Mehmet GİRGİN

NİL

Kim nereden gözetliyor bizi
Eller, kollar, bağlanmış eski bir bez
Yorgun Mısırlılar, çıra gibi yanan çöl
Bir adam evrene adıyor kendini
Suyunu içiyor Nil, susamış belli
Eller açılmış, ters dönmüş kum saati
Sinir uçları aşınmış tanrının, elinde kızgın figürler
Fareler dans ediyor- zigguratıta, uzay gözü, kısık ateş
Yanan et, elbirliği etmiş halk- isyan hali
T çiziyor zaman- T ters dönüyor
Kadın olmalı, çello çalmalı- mavi hisleriyle
Kaosu güzelleştirmeli elçi- Pers'e gitmeliyiz belki
Koşuyorum, şehirler merdiven oluyor
Uzayda taş sektiriyorum- elimde üçgen acılar
Başımda Kanuni'nin fesi- Hürrem diye ağlıyorum
Diğer ayağım magmaya değişiyor- deli bir akıntı
Gövdeme ilerleyen zamanın teknesi, çapraz maviler
İç içe geçmiş duygular, organlar, mafyalar
Ve kız çocukları, ölüm kurtuluşu olabilir Nil'in
Kumdan bir kale, yılanlara yuva- benekleri var
Uçan kızların, boşluğumda büyüyen ur
Beyazlar içinde bir gelin- kimi anlatır yaşlılar
Hep yenilmişlerdir eski âşıklar

Titanik'te batmış olabilir- sus söyleme
Kutbun sahibi kimdir- beyaz çöllerin
Kim gözetler "mevsimi" Vietnam'da neler yaşanmış olabilir
Kimin gözünden kaçabilir yaşananlar- anılar
—Sus tanrılar da uçsun, güvercinlerle

16 Ocak 2011

Türker ÖZŞEKERLİ

SONRA GİDERSİN

dilin kaburgasından yaratılmışız hepimiz
bi yerlerde eksikimiz var keşkelerin biçtiği
üzülme! bilerek kestim bileğimi, yetişeceğim maviliğine
dut ağaçlarına voleleyip kireçli marifetlerimizi
gel bir acıyı paylaşalım seninle, sonra gidersin
sadece buna inanalım, sonra gidersin
kim miyim ben, tek kale maçların aranan oyuncusu
ilk böyle başladı ılık sonbaharı, bakire kokmaya ikna edişim
şöyle ki; çevirip baktım gözlerine, korkuyor gözleri "insan,
insanın mezarı olduğundan beri"
öpüleceksin ölüp ölüp, sevişeceksin olup olup
hem ne korkuyorsun! ikimiz de kaçışın tarafıyız bu öyküde...
atina'da eşeliyoruz vıcık vıcık eyvahlı güneşi.
küçük küçüklü, usturalı usturasız yerlerden
atlayıp atlayabildiğimiz kadarı
geriye ne kaldı ki bizden, kahverengi bir gece,
tenekeden sakız kutuları, kuvarlak ağızlı neşemizi
gel bir aşkı paylaşalım seninle, sonra gidersin
sadece buna inanalım, sonra gidersin

Aralık 2010

Caner ÖNAL

ESKİ GİBİ HAR

36 numara ayakkabı giydiğim günleri hatırlıyorum
şarapnel parçaları yoktu daha düşlerimde
sulh akıyordu etiketi kıvrılmış defterlerimden
memurların dişleri ağrıyordu kimse kuyruğunu göremiyordu
köpek havlamaları dokuz dolambaçtı
tulumbadan içtiğim suyu ağaçlara sakladığım terlik
özlediğim cümlelerden gitmeydi

o zaman da bilek içlerin papatya kokar mıydı bilmem
göz çukurların yine badem olmalıydı

geçenleri şimdi de görsem tanırım
çiğdem çitleyenleri, top kesenleri, apış arası avuçlayanları
kundağa sarılmış hayalleri
nerede görsem bilirim hareketsiz saatleri

datça'nın virajları o zaman da yasak mıydı sevgilim
duvarları yine sevgi miydi

annen sesimi bile sevsin isterim
sözcüğün son harfi yeşil kalsın şimdi
barış, onun adı mercan olsun
yıkılmaz ki sular
şimdi güvercinler meydanda sadece

gökarnlar birdenbire göğe yükselsin sarı çamlar
ağrı, kehribar yüzükte saklı kalsın

şimdi seninle şarkı söylemek dudak dudağa
sevişmek şimdi seninle
eski gibi har...

ŞİİRE NON-ASEPTİK BAKIŞIN KRİTİĞİ

Hüseyin KÖSE

Biliyorsunuz, Fransız entelektüalizminin dil ve kavrayış yetisi –asaleti de diyebilirsiniz– şiirden felsefeye, oradan da toplumbilimine sirayet etmiştir son zamanlar. Bourdieu de bu “viral akıntı”ya esastan katılanlardandır. “En radikal sansür sahnede olmamaktır”¹ der bir yerde. Çünkü zekâ ve sağduyu geriye çekildiği her seferinde, sahneyi dolduran cüsselerdir. Cüce düşüncelerdir. Sıgımlan bahaneler ne kadar tantanalıysa, yapılan mimikler göze o kadar çekici gelir. Gösteri şaklabanlığı gözleri şenlendirerek yorarken, mutlak tevazu yokluğu, düşünce ufkunun karanlık çeperlerini sonsuza dek genişletir. Hele de şiir söz konusu olunca... Eleştiri kılığına bürünmüş kimi ‘düşünceler’ kabak püresi tadı vermeden hemen önce istimlak emri havasına bürünür. Gözünün erdiği araziye istimlak eden, hemen kamuda yerleşik bir konumu olduğu sanısına kapılır. Alınan çılgınca doyumuna erdemek mümkün değildir artık. Aslına bakarsanız şiir eleştirisi de biraz böyledir. Az-çok ele gelir bir şiir kerevetine duhl etmiş olan, kadim rapsodos ehlinin şişkin belleğine sahip sanır kendini. Bu andan itibaren, artık yapılmış olanı yeniden yapmak, yeni bir şey yapabileme yeteneğini alır götürür. Üstelik böylelikle –yani icra edilmiş olanı yeniden icra etmek suretiyle–, kişi ruhunu kemirip duran ölümcül bir azaptan da kurtulur: “İşe yaramazlık kâbusu”ndan... Bu kısa girizgâh, işte bu “işe yaramazlık kâbusu”ndan mustarip bir kısım rapsodosu tevil ve tel’in etmek içindir. Şimdi sadede gelelim... İşe, ufuk açıcı bir şiir tanımlaması vererek başlayalım: *Varoluş kavgasına ilişkin her tantanasız deneyim “başarısız” bir girişim olarak kaldığı ölçüde, şiirdir.* Şiiri ardına tampon yaparak girişilen her “başarılı” deneyim ise gevezelik... Bu tanımla ilintili olarak, şiir eleştirisine geçelim. Şiir eleştirisine ilişkin nesnel ölçütler koyma iddiasında olan her kalem efendisi bilmelidir ki, hemen her zaman yalnızca koyduğu ölçütlerle yetinmemeli, söz konusu ölçütlerin geçerliliğinin tartışabileceği özgür zemini de yaratabilmelidir. İkinci olarak, modern şiir eleştirisine ilişkin her nesnel ölçüt zuhur ettiği zeminle aynı bağlamda düşünülmalıdır.

Şimdi... Elimizde eleştiriye ilişkin her iki kuralı da yarım yamalak kuşatan fecaat bir yıllık var. Dilerseniz, önce isminden başlayarak, kör total nişan aldığı mevzilerdeki savunma hattını satır satır genişletelim. Evvela, eğer şiir yıllıklarımı zebaniler yapıyorlarsa, şiir hiçbir zaman “cehennem” demek değildir. Bu lütfü, tek tek bazı soy şairler için iktibas ederseniz, kabulüm. Sözgelimi İlhan Berk:

¹ Pierre Bourdieu, & Wacquant, Denis J. L., *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*, Çev. Nazlı Ökten, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s.93.

“Yazmak, cehennem” diyordu o; “erozyonu en bol olan toprak”ta² soluklananlar için... Ya da Turgut Uyar; ölümcül bir kavgada devletten çok güllere inanıyordu o, biliyorsunuz. Hakikaten korkunç bir cehennem; çünkü inanma istencini ruh inciten bir devletten esirgemek kadar yakıcı hiçbir şey yoktur. Amenna, kurala uygun. Ya da Ece Ayhan, Akif Kurtuluş, Ahmet Telli, Yılmaz Odabaşı ve diğerleri... Bir de kişiöğlunun kendi onmaz karanlığını aydınlatmak için yaktığı bir ateş vardır ki, cehennem denilince en çok odur akla gelen. Şairsen, diline, sözcüklerine vurur; mimarsan, gözüne, gördüklerine, içinde tuttuğundur bu ateş... Cehennem vurgusunun üçüncü düzeyi, dünyevi siyasal söylemin büyük insanlık ideallerini körelten gücüyle ilgili. Dante gibi, yaşarken apokaliptik söylemlerin ara yüzeylerini arşınlamak gerekir bunu idrak etmek için. Ezcümle, “cehennem” sözcüğünü tereddütsüz yakıştıracağınız ağızlar belli... Sözde-şiir eleştirisinin, çözümlemesinin, üzerine oturtulduğu ‘nesnel’ bağlamlara varalım şimdi. İlki, “geçerlilik” ölçütü. Soyca’nın da belirttiği gibi; “eleştiri, dizgeselliğini kurama borçludur.”³ İlk böyle bir koşulu sağlamalıdır ki, geçerli bir tutarlılık görüntüsü yaratabilsin. Çünkü biliyorsunuz, kuram, her şeyden önce, iç tutarlılığı olan bir bilgi ve açıklama düzenidir, yönsüz ve sistemsiz insan hatalarına nişan almayı bilmez. Sözgelimi, söz konusu olan şey şayet bir şiir eleştirisiyse, yapılacak çözümlemeye, metin-odaklı, şair-odaklı, okur-odaklı, toplumsal / siyasal / tarihsel bağlam odaklı ya da metinler-arası (intertextuality) bağlam odaklı eleştiri türlerinden hangisi ya da hangi birkaçından medet umulacaktır? Şayet incelemeye konu olan metin mikro yapısal çerçevede değerlendirilecekse, sözcük ya da tümce birimlerinden hangisine; yok eğer makro bağlamsal bir çerçevede değerlendirilecekse, ne tür bir yöntemden (göstergebilim, hermeneutic, dilbilim, vb) yararlanılacaktır? Ya da metin-dışı/dil-dışı bağlamlardan hareket edilecekse, postyapısalcı yaklaşımlara mı başvurulacaktır?, vb... Bakıyorum: *Şiir Denilen Cehennem*’in⁴ ilk 44 sahifelik “Sunu” bölümünde, yapılan eleştiri (!) ve çözümleme(yememe)nin söylemini bütünleyecek hiçbir nesnel / dizgesel anıştırma yok! Daha çok, öznel-kişisel hezeyanlardan neşet ettiği apaçık olan birkaç sınırlı tümce, o kadar... Şöyle tuhaf bir ‘tespit’ var sözgelimi, müstebit gibi: “Bazı şairler (!) istese de güzel şiir yazamaz hiçbir zaman. Bazıları ise istese de çirkin şiir yazamaz.”⁵ Sizce de bu “güzel” ve “çirkin” niteliklerinde bile arazdan öte bir aymazlık yok mu? Doğrusu, ben, çirkin şiirlerden yanayım, her şey bu kadar suratsız bir gidiş içindeyken... Tüm değerler skalasını kof bir güzellik kültüründe soyutlayan bu çağcıl söylemi oldum olası hastalıklı bulurum. Anlam yaratan her yamru yumruluk, her eğri büğrülük, her sakatlık, koldaki her çolaklık, sırttaki her kambur, bana kalırsa, bir güzellik... Dahası, kadınlara güzellikten gelen gücü öğütleyen bu akrobatik patinajdan iğreniyorum. Bir yerde de şöyle buyuruyor *Şiir Denilen Cehennem*’in derlemeci muharriri: “Antolojilere şiir seçerken, öncelikle şair seçmek gerekiyor.”⁶ İşe, şair

² İlhan Berk, *Şairin Toprağı*, Simavi Yayınları, İstanbul, 1992.

³ Celal Soyca, “Şiir Eleştirisinin Anlamı”, *Şiirden*, Sayı:2, Kasım-Aralık 2010, s. 38.

⁴ (Haz) Veysel Çolak, *Şiir Denilen Cehennem*, Etki Yayınları, İzmir, Ocak 2011.

⁵ Çolak, a.g.y., s. 17.

⁶ Çolak, a.g.y., s. 16.

seçerek, ancak şiir seç(e)meyerek başlayan bir zihniyetin esaslı bir kafa filmi kuşkusuz çekilebilir. Şunu diyeceğim; belli bir özgün biçemi, içeriği, aura'sı olan şiirler seçebilmek, yıllarla mayalanmış engin bir şiirsel birikimi gerektirir öncelikle. Seçebilme yetisi bir nimettir hakikaten, şiir sanatına ilişkin belli bir kuramsal hâkimiyeti, seçilen şiirin hedefinde duran sosyal / bireysel sorunsal kavramak bakımından hiç de aşağı kalmayan bir anlama düzeyini ve her şeyden önce de incelenmiş bir beğeni yargısını gerektirir. "Şair, anlam üretmek zorundadır,"⁷ evet, ama aynı şair aynı zamanda şiirini doğru ve eksiksiz biçimde algılayacak zihinsel / algısal kategorileri de gereksinmek durumundadır. Ancak bu koşul sağlanırsa, şiir eleştirisinin öznel tabanlı olasılıklara açık hükümlerinden kurtulunabilir. Başka bir deyişle, sadece bu koşulun sağlanmış olması da yetmez, aynı zamanda "yorumun ve yargının bütün dayanaklarını nesnesinde açığa çıkarmayan hiçbir değerlendirme"⁸, "anlam üreten" şairi başkalarının gözünde zinhar anlamlı kılamaz. Sorun şu ki, o dillere destan birikmiş şiir bilgisini kendi kaprislerinin 'nesnel' dayanağı yapmak, hiçbir zaman eleştirmen payesine layık olabilmenin önkoşulu olmamıştır. Sennett'in de belirttiği gibi, "güç pratikten ayrıldığında, arzu hareketlilik kazanır."⁹ Ve arzu bir insanı her şey yapabilir, ama asla sahte ve otlakçı bir endişenin en keskin mızrağı yapamaz...

Şiir eleştirisine ilişkin başta söylediğimiz ikinci bağlama gelelim şimdi: Söz konusu eleştirilerin, üzerinde zuhur ettikleri zeminle birlikte değerlendirilmesi gerektiği uyarısına... Şayet şiir ortamına ve pratiğine yönelik anlamlı ve kuşatıcı bir söz edilecekse, bunun yeri, hiç kuşkusuz, söylenen sözün, daha başka karşıt görüş ve eleştirilerle zorlanarak sınanabileceği herkese açık bir kamusal tartışma alanı olması gerekir. Yani sadece kendi gayrı meşru krallığının sınırları içinde olanlara emirleri yalnızca kendinizin verdiği bir yerle sınırlı olmamalıdır burası. Ama bir de bakıyorsunuz, iş o hale gelmiş ki, parasını bastırıp bir yıllık yapacak, şiirlerden önce tek tek şairleri seçecek, kafanıza göre takılacak, bir de tutup nesnellik abidesi yapıtımızın ön yüzüne, oluşturduğunuz tek kişilik krallığının alametifarikası sayılabilecek, son derece pozcu ve kişisel nitelikli kendi mührünüzü basacaksınız. "Cehennem" diyeceksiniz, buram buram nefret ve hoşgörüsüzlük kokan bir üslupla, kırk küsur sayfalık bir alana içinizi dökeceksiniz. Üstelik başınızda lisansınızı iptal edecek, ekranınızı karartacak, yayımınızı durduracak bir üst kurul filan da bulamayacaksınız... Bununla da yetinmeyip, kurallarını kendinizin koyduğu bir ortaoyununun pişekârı rolünde üzt üste tiratlar atıp kulak yorucu ahkâmlar keseceksiniz. Adına da şiir diyeceksiniz, eleştiri diyeceksiniz, yıllık, tülük, kıllık, yünlük diyeceksiniz, tespit deyip başa müstebit kesilerekten yığınla yaftalama yapacaksınız! Bir de sayrılı yörüngez dışında bıraktıklarınız hakkında şunu diyeceksiniz, akla ziyan, dudaklar uçuklatıcı: "Yalancı, dedikoducu, ikiyüzlü, bencil, çıkarıcı, oportünist, makyavelist, kariyerist, kiskanç, bilgisiz... olunarak da iyi şair olunamaz."¹⁰ Allah aşkınıza bunların nesi eleştirisi?! Asıl iyi haber şu bereket versin ki: Sırta Felsefi-Marksist Terimler Sözlüğü'nden devşirilmiş bir

yığın terimin laf ebeliği ağırlığını yüklenip yine de tüy sıklet kategorisinde finale kalacaksınız... Ne yaman çelişki, ne kahredici ilişki! Belli ki Çolak için asıl amaç, "artısıyla eksisiyle bir yılın şiir birikiminin sorgusuz sualsiz yansıtılabildiği bir zemin olarak yıllık" düşüncesi değil; kendi deyimiyle, "durmadan örgütlenmeye ve egemenlik alanını genişletmeye devam eden şiire zararlı bir çoğunluk"¹¹ önündeki kaale alınmamış teklifine karşı 'meşru' gerekçeler bulmak. Bunu da, kendi tek kişilik krallığının -yıllığının- nevi şahsına münhasır nesnellığının dayanağı yapmak... Oysa bir yılın şiir birikimi, bir tek pencerenin dar çerçevesi içinden bakıldığında görülen manzaranın uzamına sığmayacak denli geniş. Ne derler bilirsiniz; dünyada olup biten şeyleri yalnızca *National Geographic*'ten öğrenmeye çalışan birinin durumu, Paris'i yalnızca balkonundan seyredip de Fransa hakkında her şeyi bileceğini sanan Marie Antoinette'in aymazlığına benzer... Tabii anlayana...

Sonunda hep şiir kazansın diye, şiire ve şaire dair Söz'ü olan bir çift efsunlu ağızdan şu satırları ödünç alarak, sonra da kendi benzersiz tiradımı atarak noktalamak istiyorum bu yazıyı; elbette söylenen şeyin içerdiği derin giz'i idrak etmiş olmanın olanca övücü ve bilinciyle: "Söz" diye yazıyor bu ikili, "bir mesafe koyar dünya ile aramıza; söyleyeni ve söyleyeni ağırlayan ritmik bir mesafe. Şiir, şairler içinde izlediği mekânsal göç kadar zihinsel bir göçü arzular. İşte bu arzunun tazyiki altında kalan söz, değişerek yeni anlam ve biçimlerin eşğine dökülür. Bu dönüşümü ancak, şiirle beraber akanlar hissedebilir..."¹²

Ve şimdi sıra o benzersiz tiradı atmada: Bir de bakıyorsunuz ki, birkaç bekri heves sonra herkes yıllık-"kıllık" çıkarmaya başlamış, kimi alçacıktan alçacıktan uçmayı tecrübe eder süsü vererekten, palaspağaras düştüğünü hissettiği toprağın zeminini az buçuk muhkem tutmak için; kimisi mum ışığı sıcaklığında bir hayat sürer iken, postüründe ancak taklidini yapabildiği "cehennem" sözcüğünü bir kez olsun dilinde sektirebilmek için bunu yapmış... Kimisi tapu-iskân-kadastro memuru edasında yahşi genç kuşak yedekçisi; kimi şiir sahasında otopark değnekçisi, olmuşun sırası birkaç hiza ileri gitmiş... Onlar var etmişti karanlığımızı yine onlar yok etmiş, alesta gül biriktirmiş, kulak arkası bir kesif koku için her yerde... Taze dimağları hurufatın, kıymeti kendinden gayrı menkul yönsüz bir kervana saçılmış... Siz ne düşünüyorsunuz bilemem ama, bana kalırsa, toptancı vitrini yıllıkların perakende hesabında mini minnacık ve fakat yenilir yutulur olmayan cinsten kimi salvolar yapılmış...

Efendim, şuara ve şiirleri neye göre seçilmiş? Malum miyopluğun astarı kaç kuruşa biçilmiş? Yararına ithaf- isim zikredenlerin itlafından niçün vazgeçilmiş, niçün? Bilumum yıllıklara kazılı isimler alt alta sıralandıkta, şayet ortalığa en derun mısra-ı bercesteler çıkmayacaktı ise, yan yana gelmelerinden ne diye papatya desenleri çıkarılacakmış? Nitelik, artık muteber bir ölçme-değerlendirme saiki değilmişse, firdolayı ehl-i yıllık etrafında çember çeviren zevatın miktarını çoğaltmak da neyin nesiyim? Bu kör dalaşında ismi anılmayanlar, kendiyile dalaşmasının eldesini ah'ı çıkmamış şiirlerde bulanlar, bilsinler ki, asıl cehennemsi

⁷ Çolak, *a.g.y.* s.20.

⁸ Soycan, *a.g.y.*, s.38.

⁹ Richard Sennett, *Yeni Kapitalizmin Kültürü*, çev. Aylin Onacak, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2009, s.109.

¹⁰ Çolak, *a.g.y.*, s.22.

¹¹ Çolak, *a.g.y.*, s.27.

¹² Tozan Alkan & Şeref Bilsel, *Şairin Günah Defteri*, İkaros Yayınları, İstanbul, Haziran 2008, s.8.

bedeli ödeyenler onlardır; şiirin –o en çetin şehvetin– rahatı için...

METAFOR AMİP

Oresay Özgür DOĞAN

Küçük gruplar kafiyesinin yüce yürekli avlusunda burulan söz, anlamı, birbiriyle ilgisiz parçalardan oluşan kaos dalgaları eşliğinde duygular denizine çığırtkan yapıyor. Hem yaratı, çözüm-çözumsuzlük değerlendirmelerinin üzerindedir ve yalnızca bir durumu işaret eder, dedi Trypanosoma Gambiense.

Günün aşırı naz yapan bir saatinde böyle bir açılımı beklemeyen modern Dışlanmışlık şaşırdı ve gülümsedi. Büyük Değişimin ilk dizesini yazmalıyım, yeter ki eleştirinin boyunu aşan dalgaya yakalanmayalım, dedi ve sustu.

Modern Dışlanmışlık susmakta haklıydı. Çünkü dışarıda soğuk bir hava olanca gücüyle önüne çıkan herkesi ve her şeyi yalıyordu. Yaşantıların bu süslü ve kaba tavrının, davranışlar referansı değerleri tecrit ederek ortalıkta salınması, çözüm bekleyen ciddi sorunları öteliyordu. Artık eylemi, saksısında itinayla büyütülen sözün önüne koymak oldukça zordu. Güzel söylemenin, çok söylemenin veya az söylemenin bir önemi de yoktu.

Amip, bu ağırbaşlı susmaya bir anlam veremedi. Sağa sola bakındıktan sonra kendine özgü gözlerini üzerime dikti. Tahmin edileceği gibi sıkıldım ve üzerime yönelmiş uyarının duyarlılığıma bir zarar vermemesi için hemen yazının kara kalemini çekmeye koydum.

Kalemlikten neşeli bir kalem aldım. Yeni bir sayfa açtım. Sayfa dediğin böyle olmalı. İşte kendisiyle yüzleşmekten korkanın yüzünü didikleken Kötü, hâlâ içeriğinin özgün tavrıyla o aranan yalnızlığı besliyor.

Bu arada Amibe acıdım ve uslu uslu oturması şartıyla yeni sayfayı okuyabileceğini söyledim. Açıkçası, her şeye şahit olmasını ama işleri karıştırmamasını istemiyordum. İpler tamamen benim elimde olmalıydı.

Sayfada, algılar denizinin böylesine aniden köpürmesi kıyıyı sevindirdi. Çünkü onu, o paslanmış elma kurdunu yalnızca farkındalığın anormal olması, kendine getirebilirdi. Fırsatı kaçırmak istemedim. Hemen iki küçük not oluşturdum ve yemeğe gitmesini kollayarak, odasının, eylemimi kabul edecek huzura ve kimsesizliğe kavuşmasını bekledim.

Huzurlu boşluk beni çağırduğında iki raptiye eşliğinde küçük notlarımı, yıllardır fethedilmeyi bekleyen bir kalenin burcuna asar gibi odasının duvarına astım.

Birinci notta: “Kötü” dediğin nedir ki? Kendini tekrarlayan algı, çığılığa sığınmış bir yalnızlıksa, iyiyi tarif eden kavramlaştırılmış farklı boyutlar alışkanlığının ürküsü, empatiyi dışlar... “Dışlama” eyleminin ağır tutkusu, kutsanmış boşluklar ayetlerini okuyarak, seçici tavrının makinesinde küçük anlamları presledikçe; süreç, bilgiyi içselleştiremez.

İçselleştirilmemiş bilgi, etkinlikler bahçesinde yalnızca biçim oyunlarını olgunlaştırır. Yaratı ve eleştiri önce çelişkiler yumağında filizlenmelidir.” diyerek o iyiyi sinmiş geleneksel tavrını iğdiş etmeye çalıştım.

İkinci küçük notta ise, “Sanrisal ağrıları sempatinin eteğine yapışmış hevesli bir kalp içerisinde etiketleyerek marifetler çarşısında anlamlı sonuca dönüştürmeye çalışan zor durumda kalır. Dışa vurum dalga dalga yayılan uyumlu yalnızlığın tahammülü kalmamış çığılığı ise parmaklara dolanan bilinmezlik yaslanıp ölümlerin tarihine bir kırık kapıyı bekler. Acısının üzerinde gezinen pekiştirilmiş alışkanlık süreçleri sadeleştirmez. Ancak suyun ruhuna sinen bilinç imkânsızlık lifleriyle büyüünün gerçeğini örebilir. Farkındalık anormaldir, uysal değildir.” diyerek, o özenle bakıp, içlendiği ve saçma bir düzenliliğe etiket yaptığı kabuğunun altındaki yarayı deşmeye çalıştım.

Ah, zamanın soytarı ruhuna sinen, terbiyeli olmaya zaman ayıramıyor. Sırf bu yüzden eylemin yazısında gezinmeyen, olmanın değerinin bilgisine ulaşmayan bu boş karabiber kavanozlarına sinir oluyorum.

Zaten en kolay iş: Olmayanı, olana yamamak. Kurguya yaslandıkça, öznel ve içsel dünyanın melekleriyle, böylesine ipleri okşaması yok mu? Neyse! İlgiler gürültüsü işte!

Nasıl olsa imge dünyasını zenginleştirme çabasını diri tutan yorumlar toplamı insanın sesidir. Yazma eyleminin özel günler pankartı yoktur.

Hem, mutluluk, terbiye edilmiş sözcüklerden yansıyan çağrışımın empatik yapılanması ile ifade edilmeyecek kadar karmaşık olmayandır. Mutluluk: Korkular, şüpheler, kuruntular ve üzüntülerin de toplamıdır. Yazının içine sinen melankoli.

Hangi yoldan gideceğine karar veremeyen Alice, aklıyla kavrayabileceği her şeyi yazara teslim etmiştir. O yazarın elinde kıvranan, okuyucuyu uyuma yatırmak isteyen toplumsal bir özgüven şiiridir.

Güdük bir bencilliği ilgilerin merkezine bayraklandıran Karınca'nın, Ağustos Böceğinin zihnini bulandırdığını kim söyleyebilir. Haftanın gözbebeği, Paris'e yolculuk yapan tutkunun birikimidir.

Köşe taşları da köşe taşları olsa!

İşte ötekilerin sınırlarını bozan, bu karşılıklar manifestosu, seviyormuş gibi davranan, okuyormuş gibi konuşarak mavi paradoksun şemsiyesine sığınan o ünlü seçkinlerin dolaşımından kaçan zavallıyı yazı bahçesine bekçi yapıyor.

Çağının anlamından düşen, eskiyi parlatmak suretiyle zamana yeni bir nefes aldırma etkinliğini düzenlediğinde; yaratı, yalnızca iğnenin ucundaki yemdir.

Burada bu sefil aydınlıkta!

Neyse, yazıma son vermek istiyorum. Oldukça geciktim. Amibi uykusuna yatırıp; zamanın ruhunun, yaşam için Önemli Toplumsal Kurumlar Evleri'nde oluşturmaya çalıştığı büyük rollerin gereklerini irdelemek üzere çayevine gitmeliyim.

Acaba bu durumun sokağa yansması nasıl olacak? İhtimal: Yine bıçaklar çekilecek ve aynasında fırtına herkese çeki düzen verecek.

Hep yeni bir şiir için...

Bu arada unutmadan söyleyeyim: Eylemi, içsel ve öznel dünyasında kavramına yamayan, olguyu, kendisiyle kurduğu özel ilişkiye göre yorumlar. Nesnenin uzağında eşleştirilmiş yorum sempatisi, yaratıcı zenginliğin anahtarı değildir.

Kuşatılmış tutku sürecine indirgenmiş sanrısız gevezelik, akıl payını tüketim ırmağında yıkar.

İşte küçük anlamlara bunun için gerek var. Şimdi kara bir imgeyi anlama paylaştırsak.

Sardunyaları ve fesleğenleri koparıp dizelerden...

Nilüfer ALTUNKAYA

GÜN SUSKUSU *

nurullah kuzu'ya

dağınık bir karayla geldiniz
alınınız oyuk bir çağdan
sızıyordu kan
ağaç köklerine. aile fotoğraflarına.
taşra düğünlerine ve beyazlığın soyuna
hâki. oğulsuz. kendine kıyı.

geldiniz peşi sıra anlamın
tende izini arayan yaranın
ve unutuluşun doğusuna
ve dilini diline sürterek
kıvılcımlar saçan
ve taşın ucunda yağmur kadar
çocuk. ulusal. geleneğe riya

düşmek gibiydi kâfi geldiniz
eti dişleyen temenni
çocukluğun iğdiş edilmiş düşlerinde
erken uyuyan kadınlar
ve geceye bıyıklarıyla sarkan
babaların gazeliyle
kavruk. yaralı. korkuya sınır

hevessizdi sesiniz
el yordamıyla bulundu adınız
ve baktık ki çoktan yenilmiş
bir halkın vicdanıdır
en yakın tarihimiz
bakın mürekkep zifir
ah işte söz alıngan
kirpiksiz. kırgın. her yörede inatçı.

zamansızlık geldiniz
pencereler *gün suskusu*
soğuk damgalanmışken kimliklerimiz
suyun hükmü ile çölden geçerken asa
ve rüzgâr bir bayrağı deşerken
bir sanal askerın koordinatlarında
kutsalla yıkanır gibi içimiz
azınlık. zindan. allah katında devlet

* *Nurullah Kuzu'nun Temenni adlı şiirinden*

Yıldırım VURAL

EDEBİYAT PİYASALARI

- Edebiyat Borsası güne değer kaybıyla başladı.
- Kelime Hazinesi yine dış borçlanma yoluna gidecek.
- Önümüzdeki hafta kitap ihaleleri var.

- Sürekli zarar eden TDK artık özelleştirme kapsamında.
- Ortadoğu'daki son gelişmeler piyasalar tarafından satın alındı.

Bugün; 1 İngiliz Kelimesi
Alış : 1.5 Türkçe Sözcük
Satış: 1.8 Türkçe Sözcük

E. Sema SEZEN

KÖK ALTI: KENDİSİ

çamurdan dikenden sudan geçesiye
kuruldu kara dipli kazan
biz yolu konuşuyorduk
kaza seyredicileri içinde
ölü sahibine acıyorduk
kendisi ve biz

azdan bile önce yıkanır yol
dağılır seyrediciler başka seyire
kendisi ve gözleriyle

biz gitmeye yakın bekleriz
aradığımız kişiye ulaşamayan
çağa
kendimiz ve arayışımızla

yıkanmış yollardan geçesiye
ah çamurlarımız
şimdi ne çok yok sevgi
abimin biri
toplar da toplardı çamurcuk heykellerimi
şimdi bozkır ovada murat

çamur
yolsuzluğu bastığının
kendimin ve kökümün dilemediği

ateşleyici
hali nicedir ormanın
vurduğun ateş kazana
kaynatır yılan yastığını
bu ellerinin karası bilsem ki
değil
kazanın kulplarından
açardım yerini orada
kendine ve yalımına

mavurlu su soğur kazanda
yönlerimizi bilesiye
delice sazlar
gitmeye dururuz
hışhıştan kesikten tül den
dönmeysiye
kendimiz ve biz

Serdar ÇAKICIOĞLU

OKTOPUS

kıyamet benim alametim
öldünüz bir sefer toz

denizde sekiz beceri
kim inse kollarına oktopusun

geniş kümeler halinde
evrildik sesimize
ümit sekilmez denge
kaç komut birden
yanlış evren

TERK ETTİKÇE GERİ DÖNEN BİR BUMERANG*

Seyhan ÖZDAMAR

Geçen gün Ömer Kaleşi'nin bir sergisinde, kestane ağaçlarının gövdelerine yerleşmiş başlar gördüm. Arago Bulvarı'ndaki (Paris) kestane ağaçlarının öykünmesiyle resmedilmiş bu başlar, göz kırpyorlardı bizdeki çokyüzlü başlara. Ardından, Jön Türk'lerin ihtilalından hemen önce, ağaç kardeşliği kurulsun diye İstanbul'daki kestane ağaçlarını Paris'e yollayan Sultan Abdülhamit'i düşündüm. Sonra gecikmeden her şey birbiri ardına geldi, büyük bir Hikmet'le:

"Paris'te bir kestane ağacı olacak / Paris'in ilk kestanesi Paris kestanelerinin atası / İstanbul'dan gelip yerleşmiş Paris'e Boğaz sırtlarından / hâlâ sağ mıdır bilmem/ sağsa iki yüz yaşında filân olmalı / gidip elini öpmek isterdim/ varıp gölgesinde yatsak isterdim."

Yıllar sonra bir Türk akademisyen, Makedon Dram yazarı Jordan Plevnes'in yazınsal imgeleriyle Ömer Kaleşi'yle şöyle konuştu: "Nâzım Hikmet Ran'ın şiirindeki kestane ağaçları, sizin tablolarınız sayesinde Paris'ten İstanbul'a dönüyor."

ORTADA DENİZALTI VAR YANDAN GEÇ

Kayboldum, ve kaybolan bende doğruluyor kendini. Şiirin çıkışı... O bir denizaltı; hareketli bir cismin yüzeyine uygulanan basınç... Yükseklik ve basıncı karşılayan zemin... Derinlik ve birikim... Buzun en ince noktası alacağını alır sudan, ve göze yerleşir.

Kayboldum, ortada bir kuyu yerine, rengârenk bir denizaltı gördüm. Gelen geçene, "Ortada kuyu yok, bir denizaltı var," dedim. Kapısını açtım, ve Büyük İskender'in fiçi şeklindeki denizaltı silahlarından istifade ettim. Kimse yoktu etrafımda, yosun yedim. Suyun bir tanrı olduğuna inandım.

Kayboldum, ve kaybolan bende doğruluyordu kendini. Ben kimdim peki? Siz, hep yanımdan geçtiniz.

OM MANİ POETİKA HUM

ŞiirOm: evrenselliğin tecrübesine ve yoluna sığıyorum ta ki, *Ölümlerle dirimin ayrığından çıkana dek...*

ŞiirMani: olumsuz ruh cevherimin aydınlığı, *Ey şair! Ey simyacı! "Varlık yokluğa döner, ve tersine, yokluk da varlığa döner." diyor Hegel.*

ŞiirPadme: Uyanan şuurluluğun derinliklerinden sıyrılırsın, *Ey aşk! Ey şuursuz enzim!*

ŞiirHum: ve ben ten kafesinden kurtulmanın ilahi aşkı içinde sonsuzluğa doğru sürüklenip gideyim.

(Tibetli Budist rahiplerinin, Asaf Halet Çelebi'den esinle esin)

* Derya Çolpan

Can H. TÜRKER

IRK BİTİĞ - I

turdu köründen geldi kam bilge
tagırıp turur ödlekte tagırmada tan tanrı birle
ança bilin: edgü ol

kişioğlunun evi yanmış semiz atı arıkmış
kermeli oğlanları bir uçurumda asılı kalmış
ança bilin: yablak ol

altın koydum eşiğine ak benekli kondu tüneğine
karlı yol üze tütüyor ocağın üzülmeye göldeki gözguna
ança bilin: edgü ol

kutlug ögüm bozlayan titire kut veriyor
kara kuş gönenmiş bars geyik sevinçle esniyor
ança bilin: edgü ol

Ay talım bulutun koynuna girmiş
kurbağa yavrusu yengecin kışkacında çırpınıyor
ança bilin: yabız ol

kerekü içi tuman tügünkü kurum
közünkü körügsüz
ança bilin: anyığ yablak ol

bars gemi tengizde uruldu yabız it uluyor
küçlög susmaz men tir
ança bilin: edgü ol

bedizci kişioğlunun bedizin kılımış
ançıp küçlög ucube tir
ança bilin: yabız ol

sangun toprağa yarak saklamış
budunu bekleyüben öltürelim tir
ança bilin: yablak ol

düşünen bediz men
erik ıgaçka çıktım
ança bilin:

üzünçlü kuzgunum uzun tonlu memesinden agu akıtır
kör kulunun ağzı bataklıkta köpürür
ança bilin: bunlu ol; anyığ yablak ol

Mustafa EROĞLU

LİTURYA

Tiran ordular çignemiştir ki soframı,
son lituryam onsuz.
Rüyalarımın kocaman ülkesinde, nasıl divane!
Orada, bir dağ yorulurdu uzaklığımdan.

Bir suyun başına gider, ağıtlar yakardım ona.
Çünkü, sonuncu son.
Lituryadan sonra, benim olurdu en ihtiyar zamanlar.

İşte o günden beridir, uğunurum durmadan.
Bir güvercinin son uçuşu başlar odamda.
Sabahın kraliçesi! Kudasçı gelin!
Belki, bir gün çıkar gelir diyedir;
Bir ermeni şarkısında, sesini saklarım hâlâ.

Yusuf TURHALLI

ANNEMİN DUL KALDIĞI

Annemin dul kaldığı o gece
yas tutmadık sade korkuyla bekledik
katildir zaman seri halde geçmiş ölüden
aşksa bir ezgi, gelen geçmişle
ayağım eşikte, bekliyorum, çıkacağım birazdan
bakma hep kapından geçtiğime
varlığında bile olan bir acı bu
babam, ağızda patlayan ilk yabancı tokat

izmir’de kasnaklı çocukluk
bayraklı, karşı yaka, kordon, yağlı kayış
diyarbakır’ sa kalın bir sis ardında
zaman seri bir katil, çocuğu öldüren
arı yuvalarına çomak sokuyoruz
zehirlemek için yavrularını
adın henüz müphem bir ezgi
bakma hep kapından geçtiğime

ayağım eşikte, bekliyorum, çıkacağım birazdan
her gün şiir yazıyorum kusura bakma
seni bulduğumda alkol komasına giriyorum
elazığ’dan bıyıkları gelince babamın
yas yok, bekliyoruz katı bir korkuyu
konuşsak öleceğiz, amcam bir zabit
arı yuvalarına çomak sokuyoruz

adın henüz müphem bir ezgi
değil, ensemde bukağı parlatıyorsun
bugün sana yazılan ilk şiir bu
ardımda koskoca bir adam devrilirken
dizlerine yatıyorum
uzun bir yoldan gelir yalnızlık
başı döner, sarhoştur
babam, ağızda patlayan ilk yabancı tokat

sahi, niye sevmiyorsun beni?

Muhammed HARUN

SOĞUK NOSTALJİ

yedi başlı erderha getir bana
onu terbiye ederim ama
yetiştiremedim ey boynu tutuk bahçe
sen batıya battıkça

nazlandın durdun kibrit kutulu mezarında

artık çıkarmalıyım seni hisarından
hazinesin vesselam
kendi haritasına batmış maden misali

*

anladım, yaşamak burada
bir harita gibi kolay silinirmiş

HAYATI ŞİİRLEŞTİREN KİTAPLAR, 30

Ramis DARA

Fatma Çolak (1977), “Med” ve “Cezir” başlıklı iki bölüm halinde sunduğu 25 şiirli ikinci kitabı, *Su Güncesi*’nin her iki bölümünün başına Fuzuli’nin ünlü Su Kasidesi’nden birer ikilik koymuş.

Onun ilk kitabı *Fe Şiirleri*’ni okuduğumda bu şiirlerle Cumhuriyet dönemi Hece şiirimiz arasında bağ kurmuş; buradan çıkışla günümüzde geçerli bir şiirin yazılamayacağına benzer bir görüş ileri sürmüştüm (*Akatalpa* 116, Ağustos 2009); Çolak bu görüşe benden çok daha önce varmış ki, şiirinin kalkışını daha eskilere çekmiş. Kitapta hafif de olsa bir Divan ya da Tasavvuf şiiri vurgusu algılanıyor. Fuzuli dışında Şeyh Galip, Niyazi-i Mısri ve Mevlana’dan alıntılar; Antik Yunan mitologyasının devrimci kadın karakteri Antigone’ye göndermeler, Leyla - Macbeth ilişkilendirmesi.

(Günümüzden de adı anılmadan Sezai Karakoç.)

Divan şiirinin gözde bendi, ikilikken (beyit), Halk şiirinde bu dörtlüktür ve bu kitapta da genellikle dörtlüklü hece ölçülü şiirler bulunuyor; ikilikle kurulu sadece tek şiir var. Ama yine de gerek göndermeler, gerek ilk kitaba göre şiirlerde görülen oturaklı yapı bu şiirleri okurken klasik bir arka plan vurgusunu zorunlu kılıyor bence biraz.

Bu arada, 7+7 = 14’lü hece ölçüsünün, ilk yedi hecesiyle ikinci yedi hecesini ayıran durak, yinelenip duran bu ritim, şiirin bütünsel algılanışını zorlaştıran mekanik ya da yeknesak bir ses olarak kulağa yerleşiyor.

Kitabın içerik özeti: Kente reddiye, günümüzden duyulan rahatsızlık ve düne özlem.

Su Güncesi ve tarihi Su Kasidesi adları, kitapta yağmur motifiyle somutlaşıyor biraz. Yağmur da bildik yağmurla, suyla, doğayla ilişkili olduğu gibi belki ayrılık, yalnızlık ve özellikle gözyaşıyla da ilişkili.

Fuzuli’nin susuzluğunu dile getiren ve sevgilisinden “bir kez” de kendisi için su aramasını isteyen şiir kişisiyle başlayan kitap hıçkırıklarla dağa koşan şiir kişisiyle kapanıyor:

“dağa koşuyorum ruhum hıçkırıklara gömülü / belki bir çocuk düşer ardıma, olur a!”

Künye: Fatma Çolak, *Su Güncesi*, Timaş Yayınları, İstanbul, Nisan 2010, 80 s.

*

Edebiyat, Maveria, İkindiyazıları, Kayıtlar, Hece dergilerinde şiirleri yayımlanmış; ilk kitabı 1997’de çıkmış **Âtîf Bedir**’in (1965) ikinci kitabı *Rüzgârın Dili Lâl*’inde üç bölüme ayrılmış 19 şiir bulunuyor. Hayata değen yanı ve İslami mistik duyarlılığıyla kolay okunsa da, günümüz şiiri

içinde varlığından pek söz edilemeyecek, kendine özgü atmosfer oluşturamamış şiirler bunlar.

Kitaptan edindiğim tek kazanım; yoğun kent yaşantısında anlamını adeta yitirdiğim, bu değilse özel yaşamımda kendisini atladığım, unuttuğum kuşluk vaktini bana hatırlatması oldu ki bu da bir şey elbette.

Künye: Âtîf Bedir, Rûzgârın Dili Lâl, Hece Yayınları, Temmuz 20120, 80 s.

Bazı ilk şiir kitaplarının hikâyeleri, 1

‘EKSİK ADAM’*IN HİKÂYESİ

Onur SAKARYA

2007 Eylül ayında, bir öğleden sonra Taşucu'ndan Kıbrıs'a doğru hareket edecek olan feribota bindiğimde kafamda Eksik Adam'la ilgili en ufak bir düşünce kırıntısı bile yoktu. Acemiliğimi Manisa Batı Kışla'da tamamlamıştım. Yirmi beş metreden G3'le bir insanın kafasını bedeninden ayırarak kadar iyi silah kullanmaya başlamıştım. Jarhead'ler¹ insan öldürmeye ve vatani ne olursa olsun savunmaya dair yemin etmişlerdi. Şimdi ise esas birliğimize teslim olmaya gidiyorduk. Psikolojim tamamen altüst olmuştu ama henüz bunun farkında değildim.

Beni Rum sınırının dibinde yirmi bir kişilik ufak bir karakola verdiler. Karakolun yazıcısı ve yegâne poşetiydim. Defterleri dolduruyor, sabah sporunda isteksizce birkaç hareket yapıyor ve günlerimi böylece eritmeye çabalıyordum. Toz vardı ve etrafta hiçbir canlı yoktu. Ara sıra gece dürbününden izlediğimiz yaban tavşanları hariç. İlk bir buçuk ay çarşıya çıkamadım. Kendimi, otogardan yavaşça ayrılan otobüsün içindeki o dertli adam gibi hissediyordum. Mutsuzluğu yüzünden okunan o adam. Dokunsanız gözlerinden şelaleler fışkıracak o adam.

Ekim ayının sonlarına doğru ilk ciddi atağımı geçirdim. Yarbay Doktor bana panik atak teşhisi koydu ve antidepresan yazdı. (O olaydan sadece bir yıl sonra, ki o zamanlar özel bir bankada memur olarak çalışıyordum, çıldırmaya ramak kalmışken teşhis, manik depresif bozukluk olarak değişecekti.) Ne büyük hata! Zaten delicesine serotonin pompalayan beyne serotoninle yüklenmek. Tanrının kuluna cenneti göstermesi gibi bir şeydi. 2007 Kasımında düşüncelerim hızlanmaya başladı. Mutluydum artık. Kokaini emmiş beyin gibi net ve kendimden emindim. Dünyanın merkezine kurulmuşum ve kalkmaya hiç niyetim yoktu. Kelimelerim de tıpkı düşüncelerim gibi hızlanmıştı. Dilime sözcük yetiştiremiyordum. Kafam uzun süreli bir eks kafasına girmişti sanki. Pembe toz dört bir yanımı kaplamıştı. Artık renkler daha canlıydı, yüzler daha sevimliydi.

Eksik Adam tam da o anlarda doğdu. İkinci ve daha ciddi boyutlardaki krizimin ardından Girne Askeri Hastanesi'nde iki gün yatmış ve yarbaydan tam on beş günlük yatak istirahati koparmıştım. Fakat o sigarasız ve parmaklıklar ardında geçen iki gün düşüşü yani bad tribi gördüm. Eksik Adam'ın ilk dizelerini on beş günlük yatak istirahatim sırasında ve geceleri fener ışığında yazmaya başlamıştım. İzinci çıktığım bir gün çarşıdan aldığım kırmızı kapaklı not defterime kelimeleri boca ediyordum. Defter kusmak istiyordu ama ben her seferinde ağzımı

kapatıyordum.

Bebek doğar ve huzurun kralını tattığı ana rahmini terk eder. İşte o an eksikliğimizin başlangıcıdır. Bebek rahatsız olmuştur. Huzuru bir anda bozulmuş ve huzur eşiği sıfırdan eksiye düşmüştür. O gün bugün bebek hep o ana rahmindeki huzuru arar. Eksik Adam da kendince huzuru bulmaya çalışan öylesine biri işte.

Kitabı a yüzü ve b yüzü olarak tasarladım. Bir Pink Floyd albümü gibi kendi içerisinde bir bütünlük içersin istiyordum. İlk bölüm yükselişi, ikinci bölüm düşüşü temsil

Alper T. İNCE

ŞİİR

Uğuldayan uykusuyla belirince sofada
Bu ses kimin nesi diyerek irkildim.
Şiir dediler usulca
aman, uyandırmayalım yazık
Herkesin yorgunluğu şiirde dinlenir.

Dinledim tüm gece bitmez çağrısını
Bir heves uyanmasını diledim.
Uyandı, ovuştururken meraklı gözlerini
Elini de uzattı, merhaba ben Şiir
Herkesin suskusu benimle dillenir

edecekti. Kitap dikkatle incelendiğinde bu fark edilecektir. Kitaba sorular sordurdum. Ben bir yandan soru sorarken diğer yandan Eksik Adam cevaplıyordu. Ama o bir filozof değildi. Aydın ya da entellektüel hiç değil. Benim, belki sizin gibi... Kıyıda köşede kalmış bir dünya adamıydı sadece. Sarhoştı. Ara sıra kafası dumanlıydı. Bazen saçmalıyordu, bazen inanılmaz bir mucize koyuveriyordu önümüze.

Kitapta dört ana karakter var. Şair, Eksik Adam, Çöl Yosunu ve Mutsuzluk Kraliçesi. Eksik Adam kâh şairle lafladı, kâh Çöl Yosunu ile düet yaptı. Eksik Adam bizim. Huzuru sonsuza dek (belki ölüme dek) bozulan bebek ruhlar. Sınıf, kültür, birikim, fasa fiso ayrımı yok. Arayan hep arayan. Bazen alkolde bulan, bazen tanrıda, bazen uyuşturucuda, bazen aşkta ya da bulduğunu sanan. Tamamlanamayan. Bitmeden tükenmeden arayan. Yaşama isteğiyle yanıp tutuşan eksik ve ölü doğanlar...

Kitap 2007 Aralık ayında artık şekillenmişti. Bana sorular sordurmuş ve ilham perim kulağıma üç kez o adı fısıldamıştı: Eksik Adam! Kitap aslında üç bölümden oluşuyordu. Bir de bonus track'i vardı. Sürpriz şarkı. Belki bir gün Eksik Adam bir baskı daha yaparsa okuyucuya hediye olarak o bonus şarkıyı da uzatırım.

Bu kitap dosyalarımın sadece ufak bir kısmı. Biçem ve bütünlük olarak birbirinden farklı o kadar çeşitli dosyam var ki. Sessizce bekliyorlar. Örneğin; Mavi Gökkuşluğu Martısı adlı dosyamda tamamen yerel ağız kullanıyorum. 21 Numaralı Yolcu'da imgenin sınırlarını zorluyorum. Bir de şu aralar yazdığım Mahalle diye bir dosyam var. Özellikle *Akatalpa*'da son dönem yayımlanan şiirler hep o dosyanın uzantısı.

Kısa kesmekte fayda var. Eksik Adam toplam bir ya da bir buçuk ay gibi kısa bir sürede yazıldı. Üç yıl üzerinde çalışıldı. Bekledi ve sustu. En sonunda sizlerin karşısına çıktı. Ve bu yazımı kitaptan bir bölümle bitiriyorum. Hayata ve kadınlara ithaf olsun:

“İşte orada / Bir düş yumağıdır kadın ve hayat / En gizli

yerlerinden öpünce kudurur / İki tablet kalp, bir duble viski /
SONRA SABAH OLUR, YİNE SABAH OLUR.”

* Onur Sakarya, *Eksik Adam*, Camgöz Kitap, İstanbul, Ocak 2011, 78 s.

¹ "jarhead" yani "kavanozkafa", körfez savaşı'nda çarpışan amerikalı piyadeleri kendi kendilerine taktıkları bir isim. O dönem orduda moda olan bir saç traşından ilham alıyor.(ekşi sözlük) ek: Ayrıca sam mendes'in bir filmi.

KÜÇÜK TAŞLAR İKLİMİ

Gültekin EMRE

Yalınlık yakışacaksa bir kitaba *Küçük Taşlar İklimi*'nden başkası aklıma gelmiyor. Özlü dizelerin abartısız, inci gibi göz alicılığı Halim Yazıcı şiirinin yüreğini oluşturuyor son şiirlerini topladığı bu kitapta. Kısa ama kendi içinde uyumlu, içe işleyen bir anlatımı yeğledi bugüne dek, yeğliyor Halim Yazıcı şiirlerinde. Dünyayı, çevresini ve kendini iyi tanıyan bir şairin iddiasız, süssüz, özenli ve incelikli dizeleri beni hep oradan oraya savurmuştur yeni şiirlerinin yer aldığı *Küçük Taşlar İklimi*'nde de olduğu gibi. Kitabın adındaki “küçük taşlar” aklıma çakıl taşlarını getirdi bir bütünün parçaları olarak. Kayalar, dağlar, sertlik, keskinlik... yoktur onun şiirinde. Dağlar varsa da “kâküllerini kesmeliyim dağların” der. Ya da “dağların yüzü kadar eski”dir “şarkısı ölü çocukların”. Dağ ağırlıklı bir metafor değil ama coğrafyanın fiziki ve sosyal bir gerçekliği olarak yer alır onun dizelerinde. Küçükten başlayıp giderek büyüyen, saran bir yapı vardır onun şiirinde. Çocuğu bir yapı, kurgu, anlatım kim zaman gülümsetir okuru, daha çok da düşündürür bu kadar yalın bir şiirin dünyasındaki derinliğin enginliği. “Yanardağı” ve “gözyaşı” arasında sürdürdüğü şair ömründe “çok ölü ver”miştir eli, yüreği sevdiğinde kala kala. Onun “ömrü” ve “şiiri” “tekdüze” değildir, olmadı da hiç. Şiirdeki sözcük ekonomisine titizlikle uyan bir şairdir Halim Yazıcı. Ne fazla bir sözcük, ne de upuzun anlaşılmaz bir dize bulunmaz. Kısa, etkileyici dizelerle çıkar karşımıza, yüreğinde ne varsa bizimle paylaşa paylaşa. Şu iki dize onun şiir dünyasını gözler önüne sermeye yetiyor: “anne basit şiirler yazmalıyım / basit dizeler emzirmeli ömrüm”. İşte bu kadar! Sonraki şu iki dize de onun şiir anlayışının ve hayata bakışının özünü oluşturuyor: “kanım basitçe çekilmeli kalbimden / kimse duymamalı gümbürtüsünü ölümün”. Elinde bir “cimbız” dizeleri ayıklar durmadan. Yani şiirindeki fazlalıkları atar sürekli. Şiirinin “çatısını kılcal damarlar”dan “itinayla” örer bıkıp usanmadan. Bu kısa dizelerin müzikle ilişkisi, “kumral bir plaktan” yayılan “eflatun notanın gözyaşları” hemen göze çarpıyor: O, bir yandan eski, taş plakları dinler, öte yandan da “yeni düşler kurmalıyım / yağmurlardan önce” diye düşünür. Düşünü görmeyi şöyle sürdürür: “bir şiiri uğruna muskalar / ninniler masallar yazmalıyım”. Şiirlerinin ninni ve masalsı havası da yadsınamaz bir gerek. “Su gibi” içine akan bir yalnızlığın elidir bize duyumsattığı masal ve ninnilerden süzülüp gelen. Dilinin kalbine ortakır “plakların aşkı”. “Aşk vatani”dir onun yüreğinden fişkıran.” kalmasa da / ince kısa bir hece / sudan bir sebepten / geriye ömrün”den. Çocukluğuyla kesişir çoğu zaman yolu ve geçmişi “sardunya sokağının / alnındaki kıvrımdan” geçip giderken. “Kiraz çekirdeğinden” çocukluğumuz çok gerilerde kaldı. “Koparıp gidi”yoruz “atlarımız”ızı, çıkmaz sokaklara, “yıldırım kokusu / aşklarım”ıza. Onun gençliği de ne çok “kırılma noktası” yaşadığımız Türkiye'nin kaosu yıllarına denk geliyor benim gibi. Onun için şu dizenin anlamını kolayca kavriyorum: “en

güzel ölülerdik / en güzel bahçesinde kitapların”. “yeniden yaşa / deseler bana” (bana da) “yine aynı / cehennemini yaşarım”. Geçmişimizden nereye kaçabiliriz ki? Yaşadıklarımız hep bizimle değil mi? O da zaman zaman alıp başını bir yerlere gitmek istiyor, bunu da sezdiriyor dizelerinde. “gitsem sardunyalara / günaydın öpücüğü versem / bir balığa // şiirime sus işareti / versem de / alıp gitsem aklımı”. “Masal olup” gitmek geçiyor benim de aklımdan ama nereye gidebilirim ki uyandırmadan “şiirin / içindeki kuşu”? “Gül ikindilerinin” olduğu yerde doğuyor Halim Yazıcı'nın şiiri, “ucunda uçurumlar”ın. Hayatın “nehirden ten”i “su çiçeğinin”

Yasemin ERTUĞRUL

ARADA BİR BİR ŞEY

biraz vaktinizi alabilsem
biraz vaktinizi, çok koşan sizlerin
gece yarısı kramplarınızdan kurtarsam, açsam
ağzımı ama sussam

ben arada bir, arada bir bir öğlen sonrası
hanginizin vaktini çalsam, sonu sizin izninizle biter
ben arada bir, arada bir bir kahvaltı sofrası
oysa sıkıntılı kentlerin kirli keşişlerisiniz sizler

biraz söz açabilsem
biraz söz, çok konuşan sizlerden
topuklarınıza bir nasır gibi indirsem
başınızı alıp da yerinden

ben arada bir birarada bir beden bir hikâye bir akli
denge bir yoksunluk krizi biraz nefes alabilsem.

Şubat 2011

gölgesinden beslenir. Onun için de “kimsenin aklına / getirmedigi // dizeleri getirdi / aklına akasyalardan”. Yarım gibi duran dizeler tamamlanmamış duygusu verse de hiç de öyle değil, bitmiş ve okuruyla buluşmaya hazır başı dimdik bir biçimden oluşuyor onun şiiri: “nasıl çıksa / kanından şiirimin // birer birer ayıklasam / sesini dizelerimin” diyor ya, işte bu dizeler onun ustalığını, titizliğini gösteriyor bize. Şu dizeleri ben nasıl unutmam kolay kolay? “ellerini seyretmeye / yağmurlara gittim”. Şu iki dize de yaktı kavurdu beni: “bu sabah tenin / zeytin ağacı”.

Halim Yazıcı'nın şiiri yumuşak, sıcak, içten; şiirindeki ses de öyle ve etkileyici; çocuğumsu, her sözcükten bal devşiren... “Alev kanatlı rüzgâr”dır onun esip güremeden yazdığı şiir. Şiiri gibi yaşayanlardan olduğuna şu iki dize de tanıklık ediyor: “işte öyle tek cümle / halinde yaşıyorum”. Şu iki dize de bu etkileyici konumu pekiştiriyor iyice: “sonsuz dek / kendi hâlimde”. Elbette “şiir bulutudur” onun kanı, başka ne olabilirdi ki? Ya da “kokusu / çakıltaşının”? Dış gözlemlerin de büyük yeri var onun şiirinde renklerle, çiçeklerle... kendine özgün bir yol bulan: “unutma söğütlerin / memelerinde büyür dünya // açık denizlerin / derin türkülerinde”. Sokaklarda büyüyen bir ömürdür onunki: “sokakta sen büyürsün / sen ne güzel ömrümsün”. İmgelerinin farklılığına bir örnek şu iki dize: “saçlarında büyüteceksin / çiğ tanesini”.

Küçük Taşlar İklimi, kendi içinde köpürerek gürül gürül akan Halim Yazıcı'nın unutulmaz şiir panoraması. Birbirini bütünleyen etkileyici kısa, ikilikler. Bu tür şiirler kolay yazılmış gibi gözükür ama herkesin harcı değildir. Şiirin

yalınlığının, kendi içindeki imge coşkusunun üstesinden her şairim diyen gelemiz. Ustalaşmak gerekir. Halim Yazıcı, yedi şiir kitabının, seçme şiirlerinin ortaya koyduğu şiir ömründe nasıl bir usta şair olduğunu iyice kanıtıyor *Küçük Taşlar İklimi*'yle.

Halim Yazıcı, *Küçük Taşlar İklimi*, Kanguru Yayınları, Ocak 2011, 80 sayfa.

Fergun ÖZELLİ

BARMEN

barmen! boğazımda çöl; ellerimde humma
haydi durma! *ip istiyorsan işte ip!*
bir ateş yak tanrılar aşkına
bir kadeh katliam doldur (sonra bir daha, bir daha)

“*O rh pozitif*” olsun, sakın unutma
en asilinden, en hâkisinden
gidip dökeyim sorumsuz kahaçalara

barmen! nerede kaldı (leziz mi leziz) aydın kanepelerin
haydi çabuk! daha işkence kokteyli var sırada
su, elektrik, falaka; tadı hâlâ damağımda

sarhoş olmak şart bu akşam barmen, şart!
kanla suladığım topraklar, yok ettiğim hayatlar
el koyduğum altınlar için; kral adına!

haydi barmen, haydi! fiyatı mühim değil
mahzeninde ne varsa getir!
baksana, gerçekten zor bu hayat
anlayan anlayana birbirini; anlayan anlayana!

Hayriye ERSÖZ

GÜZEL UYKU

Kımıldayıp duruyor sabah
Yüksek binaların içinden
Bir yere gidilmez
Orada olamam
Burası yatağıım

Görmüyorum rüyadan başka

Bu kadar gözle ancak
Onun dibi göründü
Benim yüzüm
Darılma. Yarına kimse yok

Toplanıyor gece

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok. No: 8, Osmangazi-BURSA. <i>Gönderilerin bu adrese değil, aşağıdaki PK adresine yapılması önemle rica olunur.</i>)	Katkı Payı	: 25 TL.
Yayın Danışmanları	: İhsan Üren, Gültekin Emre, Serdar Ünver, Yalçın Oğuz.	Posta Çeki	: Ramis Dara adına açılmış 6025702 numaralı hesap.
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)	Banka hesabı	: Ramis Dara adına Finansbank Fomara Şubesindeki 21329696 numaralı hesap.

Sabahı açmayalım
Geçeriz hayattan
En güzeli uyku.

İzzet GÖLDELİ

BULUT

-Nahit Ulvi Akgün'ün anısına-

Köşede duran bulut
Bilirim
Yağmur çıkmaz senden
Dolu da

Köşede duran bulut
Nereye kapatsam seni
Kanlı bıçaklı da değiliz ki

Ne akşamı getirebilir
Ne güneşi kovabilir
İşi gücü benimle

A. Barış AĞIR

GÖK AKŞAM

adı yeryüzünün kuşlarından
gök akşam

çokça hüznölendiren bir yeşilliğe bıraktılar beni

yaşarken öpmediğim eriklerden
bademlerin çalgıcısından

sınırdaki bir askerin ağzında
mağaralar mağaralar

duyuyor musun sevgilim kırlangıçları

kim yazardı ateşin şiirini
sana sarıldığım kuytuda

beklemenin uzağındayım
çadırımın arkasında bir tutam kara çalı

böylece sonsuz gök akşam

Yazışma Adresi	: Ramis Dara PK 68 16361 Ulucami – BURSA	Baskı	: Akın Erim Matb. Hocalizâde Cad. 7/27
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685		Setbaşı – BURSA
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		

Ocak 2000’de Bursa’da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.com), şair ve yazarlarının bağışladıkları telifler, İhsan Üren’in ve başka bazı şiir dostlarının sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

